

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу і контролю

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Організація та методика контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання»

Студентки 2 курсу, 6м групи
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансовий контроль»

Рибачок Алли
Володимирівни

Науковий керівник
канд. екон. наук, асистент

Пилипчук Наталія
Миколаївна

Гарант освітньої програми
докт. екон. наук, проф.

Симоненко Валентин
Костянтинович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	10
1.1. Економічна характеристика реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.....	10
1.2. Огляд нормативної бази та спеціальної літератури з питань організації та методики реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.....	16
1.3. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ВХ».....	24
Висновки до першого розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	31
2.1. Інформаційне забезпечення системи управління реалізації готової продукції як бази для виконання аналітичних і контрольних процедур.....	31
2.2. Формування облікової інформації в інформаційній системі організації та методики реалізації готової продукції.....	38
2.3. Організаційно-інформаційна модель фінансового аналізу реалізації готової продукції.....	44
Висновки до другого розділу.....	55
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	56
3.1. Організація контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.....	56
3.2. Методика контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.....	65
3.3. Узагальнення результатів контролю аналізу реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.....	74
Висновки до третього розділу.....	84
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	86

ВСТУП

Актуальність теми. Реалізація продукції завершує операційний цикл у діяльності підприємства. У ринкових умовах процедурі її планування передують виробничий процес. Підприємство має виробляти ту продукцію, яка користується попитом на ринку збуту. Головну роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства відіграє система контролю за реалізацією продукції, оскільки вона впливає на фінансовий результат, який є узагальнюючим показником роботи підприємства. За таких умов завданням обліку є забезпечення управлінського персоналу інформацією для оперативного регулювання реалізації продукції, планування майбутньої діяльності, запобігання суб'єктивності у процесі прийняття рішень.

Питання контролю і аналізу реалізації готової продукції висвітлювались у працях відомих вітчизняних учених-економістів. Значну увагу їм приділяли Мних Є.В., Барабаш Н.С., Бутинець Ф.Ф., Валуєв Б.І., Голов С.Ф., Жилкіна Л.В., Гуцайлюк З.В., Кужельний М.В., Єфіменко В.І., Ткаченко Н.М., Сопко В.В., Смоленюк П.С. Вагомий внесок у розвиток методологічних питань обліку готової продукції зробили зарубіжні вчені: Бейгельзімер М.Г., Безруких П.С., Виноградов В.В., Грунфест І.Л., Маргуліс А.Ш., Марченко О.К., Кондраков В.Б., Ліберман Л.В., Левін В.С., Розенберг Н.Я., Тішков І.Е., Цуркану В.І., Шеремет А.Д., Чечета А.П.

Мета даної випускної кваліфікаційної роботи є розвиток теоретичних положень і розробка організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.

Мета випускної кваліфікаційної роботи досягається шляхом виконання таких **завдань**:

- розкриття економічної характеристики методики реалізації готової продукції суб'єктом господарювання;

- огляд нормативної бази та спеціальної літератури з питань організації та методики контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання;
- організаційно-економічна характеристика ТОВ «ВХ»;
- інформаційне забезпечення системи управління реалізації готової продукції як бази для виконання аналітичних і контрольних процедур;
- формування облікової інформації в інформаційній системі організації та методики контролю реалізації готової продукції;
- організаційно-інформаційна модель фінансового аналізу реалізації готової продукції;
- організація фінансового контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання;
- методика контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання;
- узагальнення результатів фінансового аналізу реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.

Об'єктом дослідження є процес організації та методики контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання ТОВ «ВХ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів організації та методики контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.

Методи дослідження обумовлені об'єктом і предметом випускної кваліфікаційної роботи. Реалізація поставленої мети потребувала застосування ряду методів: загальнонаукові методи (аналіз, синтез, абстрагування та узагальнення); теоретичні (методи пошуку, виявлення та узагальнення відомостей); вузько методологічні (методи аналізу літературних матеріалів щодо виявлення наявних теоретичних, методологічних, методичних відомостей з питань дослідження фінансового стану); методи проведення аналізу фінансового стану: трендовий (горизонтальний) аналіз балансу підприємства – вивчення окремих показників за певний період, їх поведінки, тенденції зросту або спаду; структурний (вертикальний) аналіз балансу - визначення питомої ваги окремих

показників у загальній величині; порівняльний аналіз - зіставлення показників з попередніми періодами, планом.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують організацію та методику контролю реалізації готової продукції суб'єкта господарювання, національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші інструктивні вказівки і рекомендації Міністерства фінансів України, офіційні статистичні матеріали, методичні матеріали, дані мережі Інтернет. Фактографічною основою проведеного дослідження є матеріали первинного, аналітичного і синтетичного обліку та фінансова звітність ТОВ «ВХ». В процесі дослідження аналізувались праці таких вітчизняних вчених економістів, як: Барабаш Н.С., Білухи М. Т., Бутка А.Д., Мниха Є. В., Назарової К.О. та ін.

Наукова новизна. Найважливіші результати дослідження, що містять наукову новизну полягають в наступному:

- удосконалено методику проведення внутрішнього аудиту готової продукції та її реалізації з метою підтвердження звітності підприємства;
- сформовано модель обліково-аналітичного управління та контролю виробництва продукції та її реалізації на ТОВ «ВХ».

Практичне значення одержаних результатів полягає у систематизації та узагальненні опрацьованого матеріалу, набутті автором випускної кваліфікаційної роботи практичні навички і вміння з інформаційного пошуку, аналітико-синтетичного опрацювання літератури та узагальнення інформації. Крім того, укладено список літератури за темою роботи, який може бути використаний для подальшого вивчення теми.

Особистий внесок магістранта є самостійно виконаною кваліфікаційною працею, містить результати, сформульовані висновки, рекомендації та пропозиції, розроблені автором одноосібно і є його науковим здобутком.

Публікації. Результати дослідження опубліковано у збірнику наукових статей студентів Київського національного торговельно-економічного університету: «Організація та методика контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання» (м. Київ, 2018).

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.

1.1. Економічна характеристика методики реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.

Визначення виробничої програми діяльності підприємств в умовах формування ринкових відносин тісно пов'язане з оцінкою внутрішнього та зовнішнього економічного середовища, яке зумовлює параметри оптимізації «портфеля замовлень». Схематично модель аналітичних досліджень зображено на Рис.1.1.

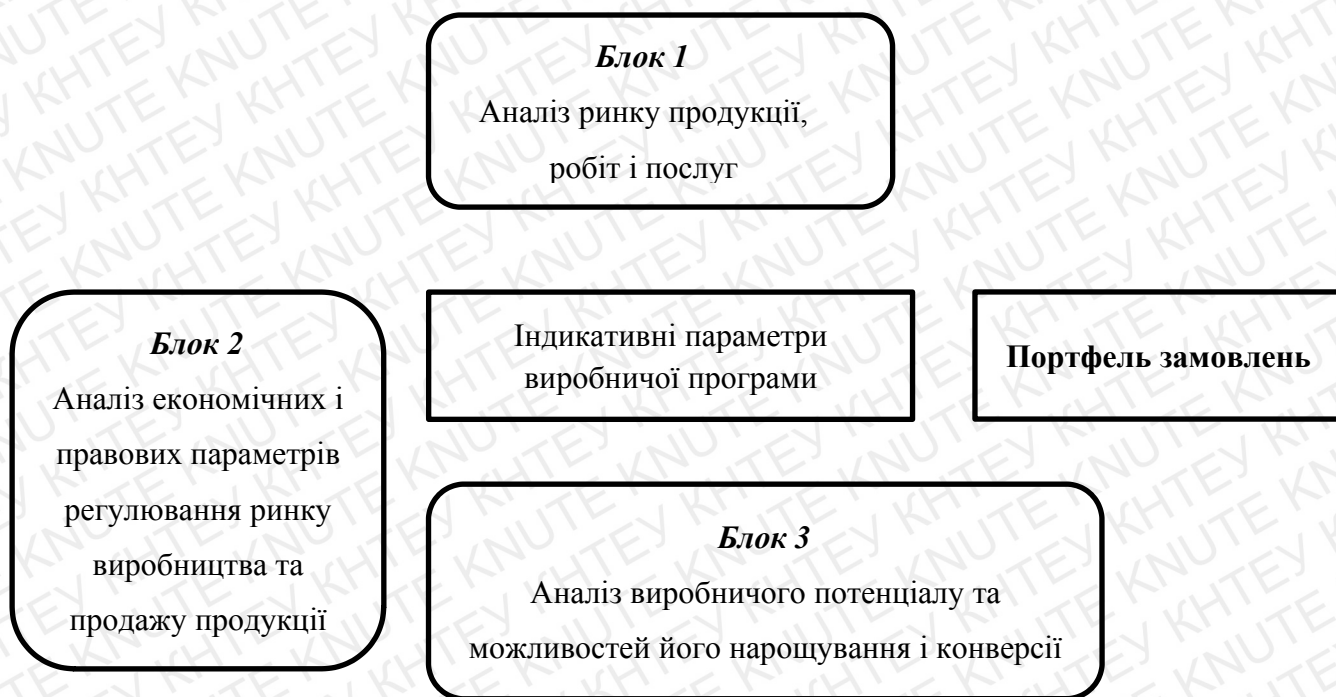

Рис. 1.1. Модель аналітичного обґрунтування виробничої програми підприємства [1, ст.302]

Комплекс задач блоку 1 пов'язаний з дослідженням місткості ринку продукції, робіт, послуг, інтенсивності його насичення, можливостей формування

нових місткостей та ін. Оцінка параметрів регулювання ринку (блок 2) передбачає комплекс досліджень з визначення дієвості економічних (ціни, кредитної ставки, митної та податкової політики та ін.) і правових (законодавчих актів регулювання економічних відносин) регуляторів. Їх аналіз не лише сприяє оптимальній адаптації виробників до витрат регульованого ринку правової держави, а й забезпечує вибір найефективнішої сфери підприємництва. Аналіз виробничого потенціалу (блок 3) має на меті системне дослідження виробничих можливостей підприємства (обсяг виробництва та реалізації конкурентоспроможної продукції). Такий аналіз супроводжується дослідженням ринку засобів виробництва, ринку капіталу, ринку робочої сили та ін. [1, ст.302]

На цьому будується основа для виробництва та подальшої реалізації продукції з метою отримання прибутку на підприємстві.

Основу побудови обліку та реалізації готової продукції становлять такі компоненти:

- визначення поняття «готова продукція», її класифікація;
- документальне оформлення випуску, відвантаження та реалізація готової продукції;
- система рахунків. [2, с.656]

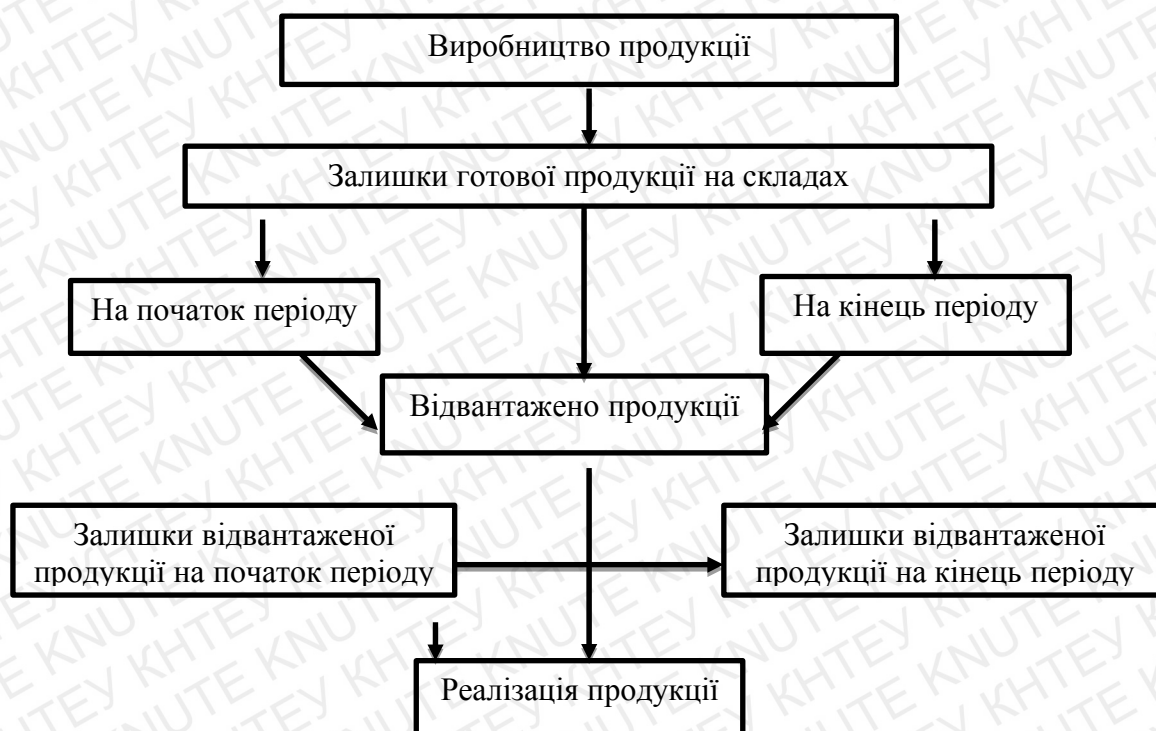

Рис. 1.2. Взаємозв'язок між виробництвом, залишками і реалізацією продукції

Готова продукція — це виріб (напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції (Рис.1.2).

Готову продукцію групують за формою, ступенем готовності та технологічною складністю (Рис.1.3).

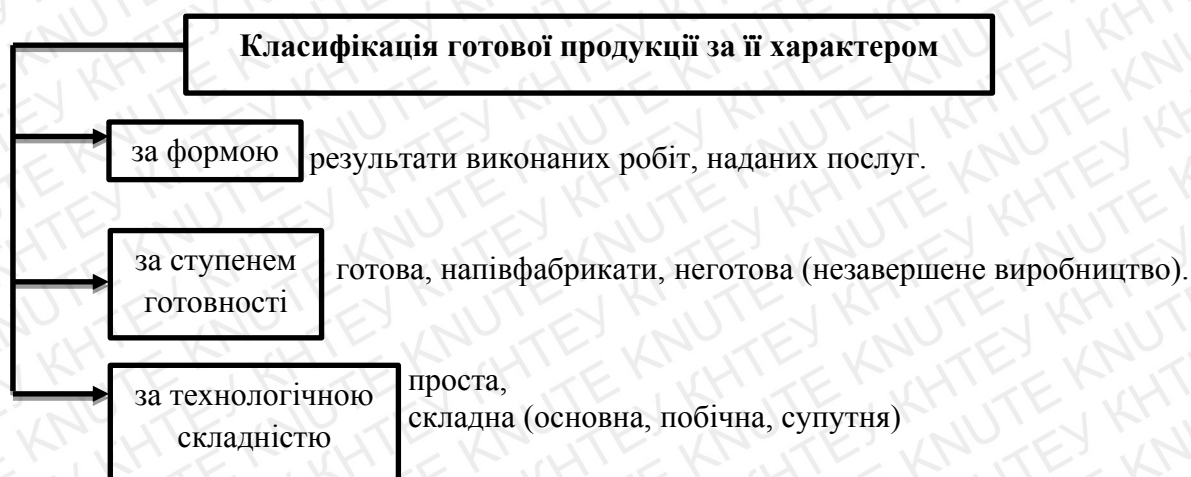

Рис. 1.3. Класифікація готової продукції за її характером

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються П(С)БО 9 "Запаси" та 16 "Витрати".

При організації обліку продукції основним моментом є визначення її характеру. Підприємства виробляють продукцію у відповідності із заключними договорами, розробленими плановими завданнями з асортименту, кількості і якості. Керівник підприємства, в першу чергу, повинен приділяти увагу питанням збільшення обсягу виготовленої продукції, розширення її асортименту і покращення якості, вивчаючи потреби ринку.

Основними завданнями обліку та реалізації готової продукції на підприємствах в системі організації є:

- систематичний контроль за реалізацією готової продукції, станом її запасів і збереженням на складах, обсягом виконаних робіт та послуг;
- вчасному і правильному документуванні оформлення відвантаженої і відпущеної продукції (робіт, послуг);
- контроль за виконанням плану договорів-поставок за обсягом та асортиментом реалізованої продукції, організацією розрахунку з покупцями;
- вчасному і достовірному визначенні результатів від реалізації продукції (робіт, послуг) та їх облік.

Виконання цих задач залежить від ритмічності роботи підприємства, правильної організації збуту та складського господарства, вчасного документального оформлення господарських операцій. [3]

Процес формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію, як і про інші об'єкти обліку починається зі складання первинного документу. Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється накладними, відомостями, приймально-здавальними документами, актами приймання, в яких вказується: дата, шифр цеху і складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниця виміру, кількість, ціна за одиницю. Вони виписуються в двох примірниках, один з яких призначений для здавальника, а інший залишається на складі. Кількість продукції, що оприбутковується на склад, її вага та обсяг повинні вимірюватися, підраховуватися і, при необхідності, зважуватися.

На складі готова продукція обліковується в кількісному виразі за її видами на картках або в книгах складського обліку. В картці або книзі визначаються назва продукції, її номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір, марка, ціна за одиницю, принциповим є введення у картках складського обліку додаткових граф «термін використання» і «граничний момент поповнення запасу» за термінами та кількістю днів. Облік готової продукції на складі ведеться в міру її надходження

на склад або відпуску зі складу. [4, с. 926] Схема руху первинних документів з обліку готової продукції наведено у Додатку А.

Оформлення видаткових накладних, які відносяться до категорії первинних документів здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Мінфіну від 24.05.95 р. №88. Згідно з ст. 1 Закону №996, первинний документ — документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення. Первинні облікові документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати такі обов'язкові реквізити:

- назву документа (форми);
- дату і місце складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ,
- зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції та правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

В шапці бланка видаткової накладної вказуються:

- номер і дата видаткової накладної (вимог до формування номеру видаткової накладної нема, тож ми рекомендуємо дотримуватись цифрової нумерації видаткових накладних в порядку зростання);
- відомості про постачальника такі як: назва підприємства, юридична адреса, розрахунковий рахунок, ІПН, номер свідоцтва, код ЄДРПОУ, телефон, адреса електронної пошти та інші;
- відомості про одержувача, платника, та умова продажу.

Наступним кроком є заповнення таблиці товарів:

- порядковий номер;
- повна назва реалізованого товару;
- одиниця виміру;

- кількість;
- ціна без ПДВ;
- сума без ПДВ;
- в кінці таблиці вказується сума разом без ПДВ, ПДВ, сума разом з ПДВ. [5]

Останнім кроком проставляються підписи осіб, які відвантажили та отримали товар. Повноваження на здійснення господарської операції особи, яка в інтересах юридичної особи або фізичної особи - підприємця одержує матеріальні цінності підтверджуються відповідно до законодавства. Такі повноваження можуть бути підтверджені, зокрема, письмовим договором або довіреністю, виданою юридичною особою.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження опрацьованих документів, реєстрів та звітності протягом установленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством згідно із законодавством та установчими документами, ч. 3 ст. 8 Закону №996. У Додатках Б та В наведено приклад правильно оформленої видаткової накладної та рахунка-фактури відповідно. [6]

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. При визначенні обсягу реалізації методом нарахування датою реалізації вважається дата передачі права власності покупцям на продукцію (роботи, послуги) відповідно до базисних умов постачання, визначеними суб'єктами підприємницької діяльності, незалежно від термінів здійснення платежів. Дохід, отриманий від продажу готової продукції, відображається в бухгалтерському обліку субрахунку 701 "Дохід від реалізації готової продукції". За кредитом даного субрахунку відображається

збільшення (одержання) доходу, за дебетом – належна сума непрямих податків, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством) та списання у порядку закриття на рахунок 79 "Фінансові результати".

Для узагальнення інформації про виробничу собівартість реалізованої готової продукції, то для її відображення в обліку підприємства застосовується субрахунок 901 "Собівартість реалізованої готової продукції", за дебетом якого відображається собівартість реалізованої готової продукції, за кредитом – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 "Фінансові результати". [5]

Сьогодні в Україні виникає необхідність по-новому відображати господарські операції з випуску готової продукції та її реалізації. Реалізація випущеної готової продукції – кінцева мета діяльності підприємства, заключний етап кругообігу його засобів, по завершенні якого визначаються результати господарювання та ефективність виробництва.

1.2.Огляд нормативної бази та спеціальної літератури з питань організації та методики контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання.

Організація та методика реалізації готової продукції включає такий комплекс робіт, при виконанні яких забезпечується своєчасний і якісний облік виробництва, випуску та реалізації готових виробів не тільки в цілому за звітний період, але і за коротші проміжки часу (зміну, декаду тощо), контроль за цілістю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям. Більш детальними завданнями з організації та методики реалізації готової продукції є:

- постійний контроль за виробництвом готової продукції (робіт, послуг) у розрізі показників як її обсяг, асортимент, якість;
- комплексний облік готової продукції на складі, систематичний контроль за її збереженням і станом;

- своєчасний і регулярний облік відвантаженої та реалізованої продукції (робіт, послуг), достовірна чітка організація розрахункових операцій з покупцями та замовниками;
- облік і контроль дотримання кошторису бюджетних, непрямих та інших витрат, пов'язаних зі збутом продукції (робіт, послуг);
- своєчасне і достовірне визначення результатів від реалізації продукції (робіт, послуг) та їх облік.

Для виконання такого широкого спектру дій, регулювання відносин між юридичними та фізичними суб'єктами господарювання, врахування їх економічних і суспільних інтересів, необхідно чинно діюче нормативне законодавство. Тобто сукупність норм, правил поведінки, які не суперечать як державним так і індивідуальним інтересам будь-яких підприємств, з обов'язковим врахуванням міжнародного досвіду. У зв'язку з цим регулювання обліку, аналізу і контролю готової продукції та її збуту здійснюється за допомогою:

- Податкового Кодексу України;
- Закону України «Про бухгалтерську та фінансову звітність України»;
- П(С)БО 9 «Запаси»;
- П(С)БО 15 «Дохід»;
- П(С)БО 16 «Витрати»;
- План Рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій;
- Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій;
- інших нормативних документів, затверджених Міністерством фінансів, Міністерством статистики, а також внутрішнім розпорядчим документом підприємства – Наказом про облікову політику.

Основні норми регулювання організації реалізації готової продукції стосуються її визначення, правильного формування, відображення на рахунках обліку, оформлення відповідними первинними документами, систематизація

реалізації продукції відображення її оцінки за обліковими, оптовими цінами та цінами реалізації, формування прибутку або збитку від її збуту.

Визначення готової продукції, на відміну від П(С)БО 9 «Запаси», у Податковому кодексі вжито термін «вироблена продукція», який означає «загальний обсяг продукції, видобутої відповідно до угоди про розподіл продукції і доставленої в пункт виміру». [7]

Більш наближене значення до національного стандарту подано у Інструкції «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань». До готової продукції тут належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам. [8, с.624]

Сьогодні в Україні виникає необхідність по-новому відображати господарські операції з випуску готової продукції та її реалізації, формувати її собівартість. Саме дотримання наближення діючої методики обліку до міжнародної Податковому кодексі собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг трактується, як витрати, що прямо пов'язані з виробництвом та/або придбанням реалізованих протягом звітного податкового періоду товарів, виконаних робіт, наданих послуг, які визначаються відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що застосовуються в частині, яка не суперечить положенням цього розділу. [9, с.578]

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

У світовій практиці розрізняють два підходи (моделі) щодо формування собівартості готової продукції – французьку та англосаксонську, тобто визначення повної та неповної собівартості. Відповідно до діючих в Україні законодавчих норм, то як бачимо, собівартість калькулюється на основі розрахунків неповних витрат, але з одночасним розподілом непрямих постійних

загальновиробничих витрат і включенням їх у собівартість реалізації продукції. Тому, на українських підприємства формують виробничу собівартість, собівартість реалізації, а також з метою достовірності розрахунку цінової політики в управлінському обліку використовують повну собівартість виготовленої продукції (Рис.1.4). До виробничої собівартості готової продукції відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» включаються прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати. Виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, яка реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її використання, що використовується на самому підприємстві.

[10, с.374]

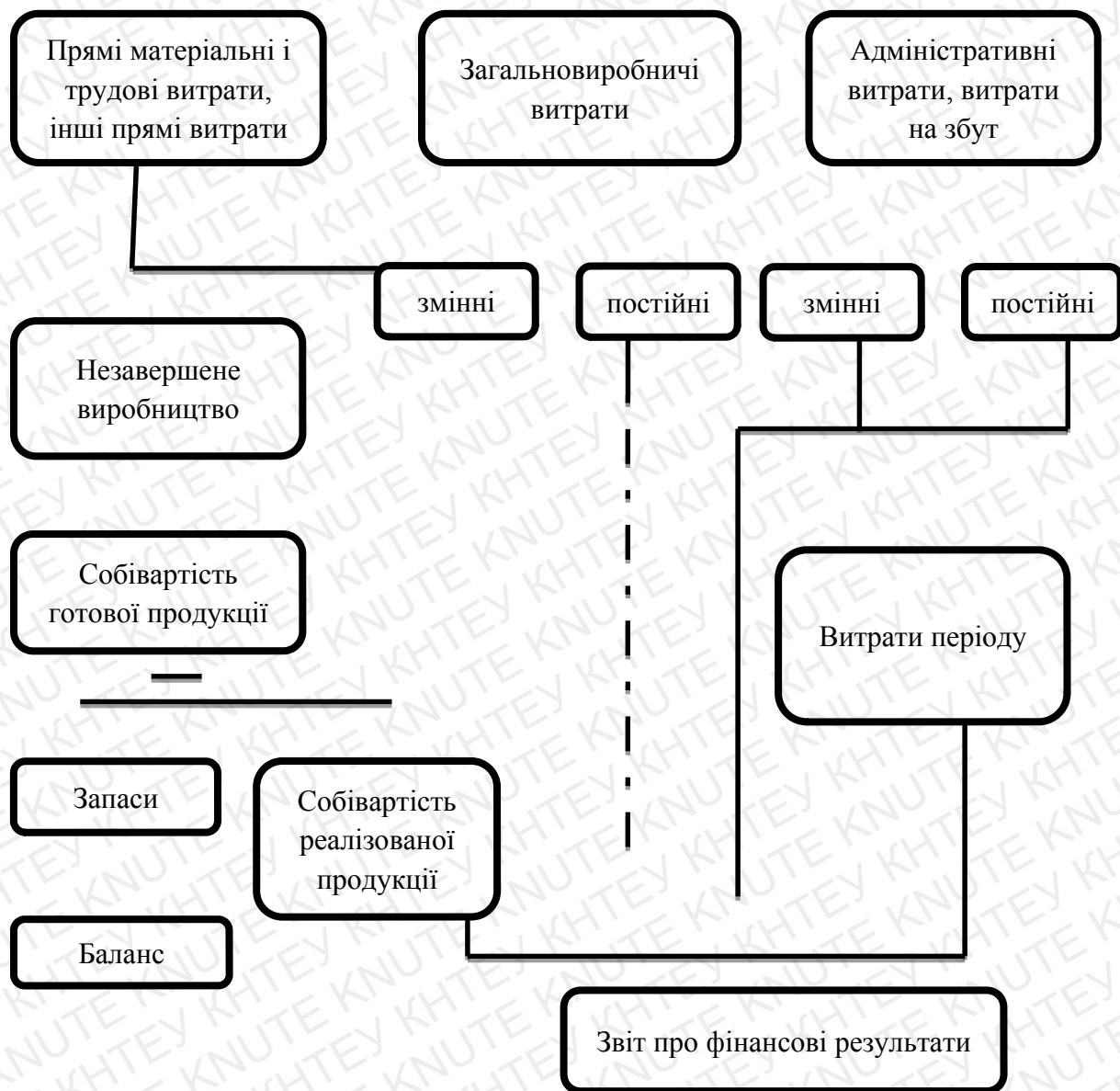
Податковий кодекс (ст.138 п.8) розширює методику формування собівартості виготовленої продукції, а саме додає до неї амортизацію виробничих основних засобів та нематеріальних активів, безпосередньо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг. [11, с.303]

Проведення й оформлення результатів інвентаризації готової продукції здійснюється підприємствами відповідно до вимог «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», затвердженою наказом Міністерства фінансів України №879 від 02.09.2014 року. У разі взаємозаліку нестач і лишків внаслідок пересортиці, коли вартість запасів, що виявились у нестачі, більше вартості запасів, що виявились у надлишку, різниця вартості повинна бути віднесена на винних осіб.

Якщо особи, винні в пересортиці, не встановлені, то сумові різниці розглядаються як нестачі цінностей понад норми природного убутку з віднесенням їх до складу витрат у порядку, визначеному пунктом 4 цього розділу. За такими сумовими різницями в протоколах інвентаризаційної комісії повинні бути наведені причини, з яких різниці не можуть бути віднесені на винних осіб.

Перевищення вартості запасів, що виявились у лишку, порівняно з вартістю запасів, що виявились у нестачі внаслідок пересортиці, відноситься на збільшення

даних обліку відповідних запасів та доходів у порядку, визначеному пунктом 4 цього розділу. [12]

Калькулювання повної собівартості;

Калькулювання неповної собівартості;

Калькулювання згідно П(С)БО 16 «Витрати».

Рис. 1.4. Підходи до калькулювання собівартості продукції

Розмір нанесеного підприємству збитку від недостачі і псування готової продукції, який підлягає відшкодуванню матеріально відповідальними особами, визначається згідно затвердженою постановою Кабінету Міністрів України «Про оцінки збитку від розкрадання, недостачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 №116. Підприємства мають право проводити уцінку готової продукції, яка не мала збуту протягом трьох місяців і не користується попитом у споживачів, а також продукції, яка частково втратила свою первинну якість. Уцінка готової продукції (товарів) здійснюється до рівня цін її можливої реалізації (якщо вона не втратила товарний вигляд і придатна до використання) й оформляється описом-актом. [13]

Згідно із Податковим кодексом України постачальник (продавець) повинен надати підприємству – покупцю податкову накладну, форма і порядок, заповнення якої затверджені. На дату виникнення податкових зобов'язань платник податку зобов'язаний скласти податкову накладну в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлений цим Кодексом термін. У податковій накладній зазначаються в окремих рядках такі обов'язкові реквізити:

- порядковий номер податкової накладної;
- дата складання податкової накладної;
- повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - продавця товарів/послуг;
- податковий номер платника податку (продавця та покупця). У разі постачання/придбання філією (структурним підрозділом) товарів/послуг, яка фактично є від імені головного підприємства - платника податку стороною договору, у податковій накладній, крім податкового номера платника податку додатково зазначається числовий номер такої філії (структурного підрозділу);

- повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - покупця (отримувача) товарів/послуг;
- опис (номенклатура) товарів/послуг та їх кількість, обсяг;
- ціна постачання без урахування податку;
- ставка податку та відповідна сума податку в цифровому значенні;
- загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку;
- код товару згідно з УКТ ЗЕД, для послуг - код послуги згідно з Державним класифікатором продукції та послуг; платники податків, крім випадків постачання підакцизних товарів та товарів, ввезених на митну територію України, мають право зазначати код товару згідно з УКТ ЗЕД або код послуги згідно з Державним класифікатором продукції та послуг неповністю, але не менше ніж чотири перших цифри відповідного коду. [14]

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про оцінки збитку від розкрадання, недостачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.96 № 116 (з доповненнями і змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 27.08.96 № 1009, від 20.01.97 №34, від 15.12.97 № 1402)„ підприємства мають право проводити уцінку готової продукції, яка не мала збуту протягом трьох місяців і не користується попитом у споживачів, а також продукції, яка частково втратила свою первинну якість. Уцінка готової продукції (товарів) здійснюється до рівня цін її можливої реалізації (якщо вона не втратила товарний вигляд і придатна до використання) й оформляється описом-актом.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття їх у фінансовій звітності роз'яснюються у Положенні (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства

складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності). [15]

У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» визначається первісна вартість готової продукції, що виготовляються власними силами підприємства, яка визнається собівартістю їх виробництва. Собівартість виробництва готової продукції включає витрати, що безпосередньо пов'язані з одиницями виробництва, а саме: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати, які виникають при переробці матеріалів у готову продукцію і поділяються на: постійні накладні витрати, змінні накладні витрати. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності). [16]

Наразі чинне законодавство визначає основні вимоги щодо виконання заходів по реалізації державної програми переходу України на міжнародну систему обліку і статистики. В ньому зазначаються первинні документи, які необхідні для переміщення, відвантаження готової продукції на підприємстві та їх суть, а це акти (акт приймання матеріалів), картки (складського обліку, лімітно-забірні), накладні, рахунки-фактури та інші документи.

Загальні питання обліку і контролю готової продукції висвітлювались у працях відомих вітчизняних учених-економістів. Значну увагу їм приділяли Мних Є.В., Барабаш Н.С., Бутинець Ф.Ф., Валуєв Б.І., Голов С.Ф., Жилкіна Л.В., Гуцайлюк З.В., Кужельний М.В., Єфіменко В.І., Ткаченко Н.М., Сопко В.В., Смоленюк П.С. Вагомий внесок у розвиток методологічних питань обліку готової продукції зробили зарубіжні вчені: Бейгельзімер М.Г., Безруких П.С., Виноградов В.В., Грунфест І.Л., Маргуліс А.Ш., Марченко О.К., Кондраков В.Б., Ліберман Л.В., Левін В.С., Розенберг Н.Я., Тішков І.Е., Цуркану В.І., Шеремет А.Д., Чечета А.П.

Мних Є.В. вважає, що визначення виробничої програми діяльності підприємств в умовах формування ринкових відносин тісно пов'язане з оцінкою внутрішнього та зовнішнього економічного середовища, яке зумовлює параметри оптимізації «портфеля замовлень» що надалі тісно пов'язане та напрямку впливає на реалізацію готової продукції суб'єктом господарювання. [1, ст.302]

Згідно книги Бутинець Ф.Ф.: Готова продукція – повністю завершена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування (перевірки). Це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції. [17, с.26]

Проаналізувавши погляди сучасних економістів на економіко-облікову інтерпретацію «готової продукції» можна зробити висновок, що готовою є продукція, яка повністю пройшла передбачені технологією виробництва стадії і процеси, відповідає нормам, стандартам якості оприбуткована на склад, або прийнята замовником та передана на зберігання (склад, майданчик, інше місце).

1.3.Організаційно-економічна характеристика ТОВ «ВХ»

Об'єктом дослідження в даній випускній кваліфікаційній роботі став ТОВ «ВХ» - офіційний дилер італійського бренду жіночих сумок та аксесуарів FURLA на ринку України.

Товариство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність - тобто співробітництво з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами, в порядку та на умовах, визначених чинним законодавством України про зовнішньоекономічну діяльність.

Товариство має право створювати філії, дочірні підприємства, представництва, виробництва й інші організації необхідні для виконання своєї діяльності. Філії, представництва й інші відособлені підрозділи товариства наділяються основними й оборотними коштами за рахунок майна товариства й

діють на підставі положення про них. Товариство керує діяльністю філій, представництв і інших відособлених підрозділів товариства, це здійснюють особи, призначувані товариством. Вони діють у силу повноважень, заснованих на дорученні, виданої товариством.

Товариство вправі від свого імені містити договори, контракти, угоди й інші юридичні акти з юридичними й фізичними особами, у тому числі купівлі-продажу, підяду, позики, перевезення, зберігання, доручення, комісії.

Організаційна структура ТОВ «ВХ» передбачає сукупність підрозділів, які забезпечують формування та реалізацію послуг, керівників цих підрозділів та іншого персоналу торговельного підприємства. (Рис.1.5)

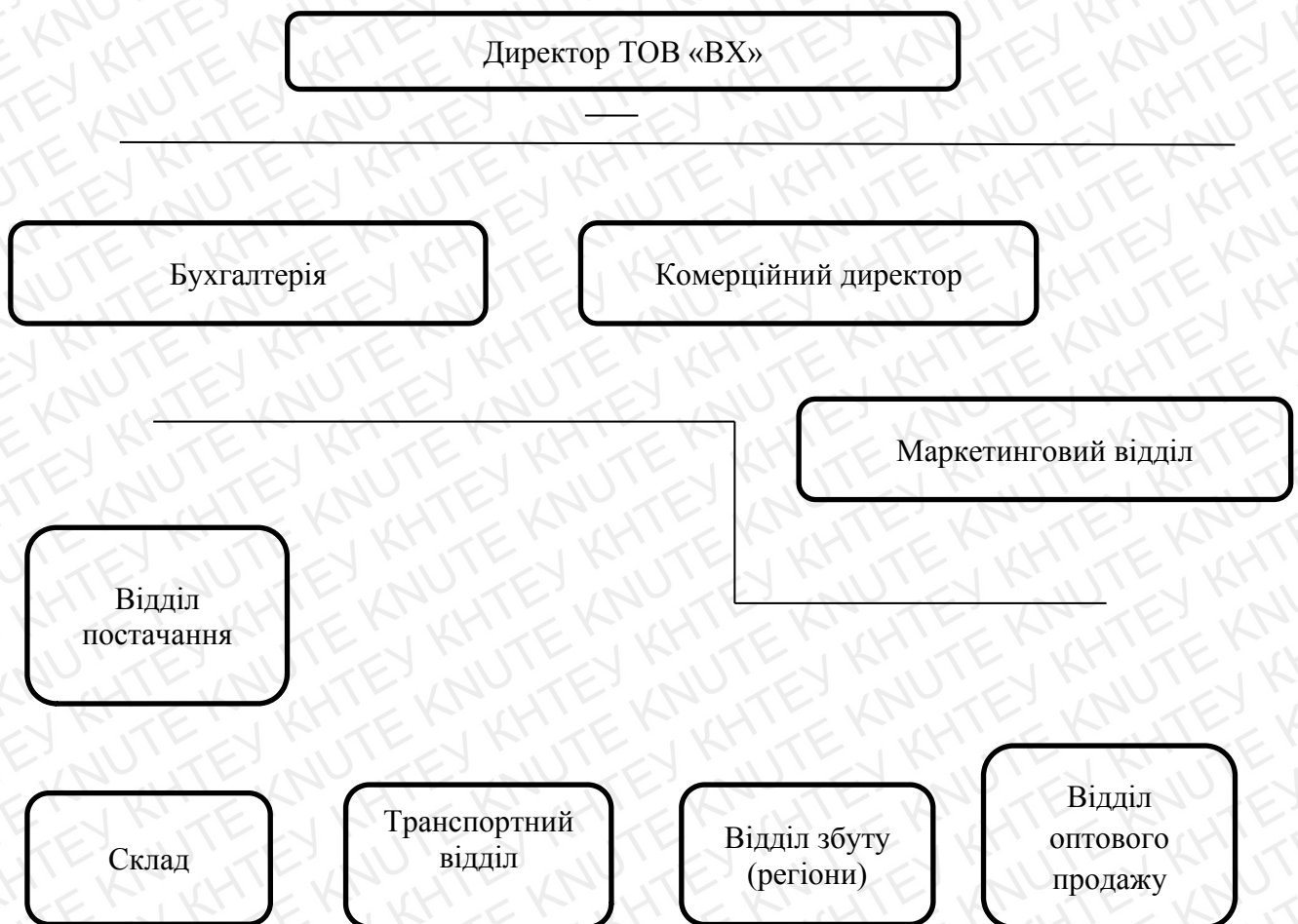

Рис.1.5. Організаційна структура ТОВ «ВХ»

Організаційна структура ТОВ «ВХ» є лінійною. Це означає те, що кожен співробітник компанії підпорядковується тільки одному керівнику і виконує обов'язки, доручені цим керівником.

ТОВ «ВХ» є юридичною особою за законодавством України і здійснює на правах самостійно господарюючого суб'єкта виробничу, комерційну та іншу не заборонену законодавством діяльність. Права юридичної особи підприємство набуває з моменту державної реєстрації. ТОВ «ВХ» для досягнення мети своєї діяльності має право від свого імені укладати будь-які не заборонені чинним законодавством угоди, набувати майнових та особистих немайнових прав, нести обов'язки, а також виступати від свого імені в суді, арбітражному та третейському судах.

ТОВ «ВХ» має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в банках, круглу печатку, штампи і фірмовий бланк зі своїм найменуванням, а також зареєстровані у встановленому порядку товарний знак і фірмову марку.

На підприємстві проводиться облікова політика згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з чинних нормативних актів і особливостей діяльності підприємства. Облікова політика затверджена наказом керівника підприємства. Облікова політика є важливим правовим документом роботи бухгалтерів. В ній відображається організація бухгалтерського обліку і всі положення, особливо ті, які мають неоднозначне тлумачення в офіційних документах.

Згідно наказу про облікову політику ТОВ «ВХ», забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві доручено бухгалтерській службі на чолі з головним бухгалтером. На підприємства застосовується журнально-ордерна система обліку, форми журналів-ордерів та інших облікових регістрів, розроблені

фахівцями підприємства в минулому році й адаптовані бухгалтерією до нової системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтерові своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і регістрів аналітичного обліку.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ВХ» за 2015-2017 роки наведені у Додатках Г-Е .З балансів підприємства за 2015-2017 рр. бачимо, що валюта балансу в 2016 році в порівнянні з 2015 роком зменшилась на 47,40 тис грн., а в 2017 році в порівнянні з 2016 роком збільшення становить 29,40 тис. грн.(Рис.1.6) Зменшення валюти балансу в 2017 році в порівнянні з 2015 р. відбулось за рахунок значного зменшення грошових коштів (зменшились на 21,70 тис. грн.), а також зменшуються на 39,8 тис. грн. запаси.

Рис.1.6. Динаміка валюти балансу ТОВ «ВХ» за 2015-2017 рр.

Дебіторська заборгованість в 2017 році в порівнянні з 2016 роком навпаки зменшується на 7,8 тис. грн. Тобто, як бачимо економічний стан підприємства два роки дещо погіршився, проте зменшення дебіторської заборгованості свідчить про певну стабілізацію ситуації.

У 2016 році в порівнянні з 2015 роком на 499,70 тис. грн збільшується власний капітал, і відповідно збільшується на 122,30 тис. грн позиковий капітал, і на 327,60 тис. грн. зменшується довгострокове зобов'язання. Це є позитивним явищем для підприємства. Тобто підприємство використало позикові кошти для свого розвитку. В 2017 році в порівнянні з 2016 роком власний капітал підприємства збільшився на 279,90 тис. грн., а позикові кошти та довгострокові зобов'язання зменшилися відповідно на 37,60 тис. грн. та 512,90 тис. грн. Зміна величини власного капіталу та довгострокових зобов'язань протягом 2015-2017 рр. показано на Рис.1.7.

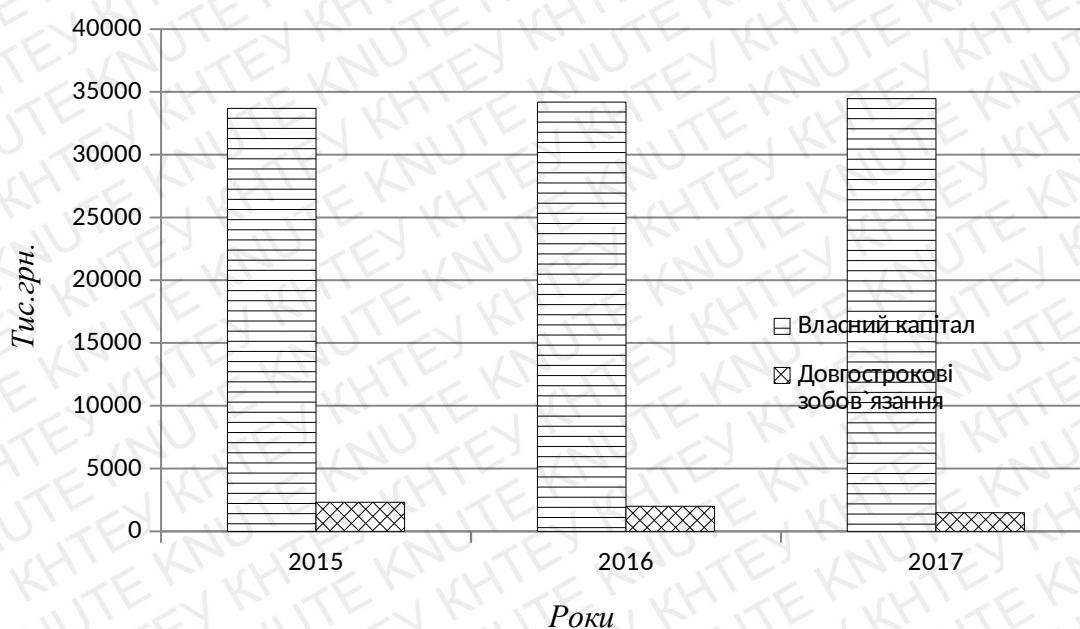

Рис. 1.7. Динаміка величини власного капіталу та довгострокових зобов'язань ТОВ «ВХ» за 2015-2017 рр.

Також можна помітити, що в 2015 році власні обігові кошти становлять 119,70 тис. грн., в 2016-2017 рр. питома вага власного оборотного капіталу в активах становить 67,45 %, це досить високе значення показника, так як нормою вважається 30% від вартості активів. Коефіцієнт покриття матеріальних запасів на кінець періоду становить 14,95, це означає, що більшість запасів куплені за

рахунок власних коштів. Коефіцієнт загальної ліквідності показує, що в 2017 році оборотні активи повністю покривають поточні зобов'язання.

Провівши аналіз складу, структури, динаміки майна підприємства та джерел його формування, аналіз рівня та динаміки фінансових результатів та провівши аналіз основних фінансових показників підприємства потрібно відмітити, що ТОВ «ВХ» достатньо ліквідне та фінансово стійке підприємство. Постійне збільшення власного капіталу є позитивним явищем, так як при цьому збільшилась балансова вартість основних засобів, та практично збільшилися залишки матеріальних цінностей. Тобто всі залученні кошти були витрачені на розширення діяльності і отримання більших прибутків. Тобто підприємство ТОВ «ВХ» є прибутковим і таким, що постійно розвивається.

Висновки до першого розділу

З метою отримання прибутку виробничі підприємства, у тому числі торгівельні підприємства, здійснюються виробничу діяльність. Вона складається з ряду господарських циклів – постачання, самого виробництва продукції та збуту цієї продукції. Отже в результаті такого процесу утворюється завершений виріб, який іменують готовою продукцією. Готова продукція – це продукція основних і допоміжних цехів, призначена для реалізації. Вона повинна бути повністю закінчена виробництвом, укомплектована, відповідати вимогам стандартів або технічним умовам, прийнята службами технічного контролю, забезпечена паспортом, сертифікатом або іншим документом, що засвідчує її якість і комплектність, здана на склад, а при здачі на місці замовникові-оформлена актами приймання або іншими документами. З метою контролю за результатом виробництва та налагодження добросовісних розрахункових відносин із покупцями і замовниками, необхідно чітко налагодити організації обліково-аналітичної роботи на підприємстві, яка повинна відповідати технологічним, технічним, структурним особливостям цього суб'єкта господарювання.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються П(С)БО 9 "Запаси" та 16 "Витрати".

При організації обліку продукції основним моментом є визначення її характеру. Підприємства виробляють продукцію у відповідності із заключними договорами, розробленими плановими завданнями з асортименту, кількості і якості. Керівник підприємства, в першу чергу, повинен приділяти увагу питанням збільшення обсягу виготовленої продукції, розширення її асортименту і покращення якості, вивчаючи потреби ринку.

Підприємства України не залежно від їх форм власності та видів діяльності переходять до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, а це для підприємств несе за собою більшість проблем пов'язаних з їх використанням. Звідси постають і основні задачі та напрямки вивчення проблеми обліку та реалізації готової продукції згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку, а саме: вивчення постановки та організації облікової політики підприємства; вивчення відповідності готової продукції до національних стандартів; вивчення обліку виробництва, надходження, реалізації, руху та правильності документального відображення готової продукції.

Наразі в Україні виникає необхідність по-новому відображати господарські операції з випуску готової продукції та її реалізації. Реалізація випущеної готової продукції – кінцева мета діяльності підприємства, заключний етап кругообігу його засобів, по завершенні якого визначаються результати господарювання та ефективність виробництва.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1. Інформаційне забезпечення системи управління реалізації готової продукції як бази для виконання аналітичних і контрольних процедур

Сучасному зовнішньому середовищу, в якому працюють вітчизняні підприємства, властивий високий динамізм. Процеси ринкової трансформації в Україні та підвищення конкуренції викликають необхідність швидкого та гнучкого реагування підприємств на зміни у ринковому середовищі. За таких умов традиційні системи управління виробництвом не забезпечують адекватного реагування і вимагають використання сучасних концепцій, методів та інструментів управління підприємством, а також інформаційних технологій, технічних засобів та програмного забезпечення. В цьому аспекті набувають актуальності проблеми якісного інформаційного забезпечення управління підприємством. Рационально побудоване інформаційне забезпечення управління підприємства підвищує обґрунтованість прийняття управлінських рішень і контроль за своєчасним їх виконанням, сприяє зменшенню обсягу рутинного навантаження та підвищенню оперативності й достовірності отриманих результатів.

Високий темп розвитку сучасного аграрного виробництва підвищив вимоги до організації інформаційного забезпечення в системі управління. Тільки за допомогою систематизованої інформації та її глибокого аналізу можна оцінити ефективність організаційно-економічних, соціально-трудових заходів і забезпечити ефективне управління процесами на підприємстві, у тому числі процесом реалізації готової продукції.

Актуальність теми зумовлюється ще й тим, що на даний момент інформація є однією з найважливіших складових частин управління, і саме облік та контроль є тією інформаційною базою, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень. Отже, облік та контроль процесу реалізації готової продукції забезпечує керівництво підприємства інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та сприяє розвитку підприємства.

Питання інформаційного забезпечення процесу реалізації готової продукції досліджувало багато вчених: Ковач С.І., Завгородній В.І., Ткаченко Н.М., Сук Л.К., Правда М., Кремінь О., Кобилянська А.І. Вони розглядали питання інформаційних потреб процесу реалізації торгових підприємств та запропонували методи їх ефективного консультування, впровадження у виробництво сучасних технологій, передового досвіду господарювання. [18, с.3]

Будь-які процеси, у тому числі економічні, не можуть існувати без інформаційного забезпечення, тобто в інформаційному вакуумі. Через це постає питання впровадження комплексних інформаційних систем, особливо за умов збільшення інформаційних потоків та необхідності прийняття управлінських рішень, які спрямовані на оптимізацію виробничих процесів та збільшення прибутку. Потребами управлінських ланок і прийнятих управлінських рішень визначається зміст кожної конкретної інформації. Управлінські ланки потребують задоволення певних вимог: інформація повинна бути достовірною та точною, правильний відбір первинних відомостей, оптимальність систематизації і безперервність збору і обробки інформації; інформація повинна задовольняти потреби конкретних керуючих, а також бути чітко сформульованою, стислою та своєчасно надходити. Дегтяр А.О. вважає, що інформаційне забезпечення процесу

управління підприємством – це складний механізм узгодження інформаційних ресурсів і способів їх організації, за допомогою яких керівництво отримує необхідні дані для прийняття відповідних управлінських рішень щодо подальшої діяльності сільськогосподарського підприємства. [19, с.14]

Даньків Й.Я., Лучко М.П., Остап'юк М.Я. визначили, що інформаційне забезпечення – це сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі. [20, с.243]

Отже, у сучасному світі для підприємства інформація є дуже важливою, а інформаційне забезпечення налагоджує та робить зрозумілим сам процес ведення та обліку процесу реалізації для обліковців, адміністрації та робітників підприємства. Процес реалізації готової продукції передбачає передачу права власності на окремі об'єкти іншому суб'єкту підприємницької діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань. [18, с.5]

У торгових підприємствах реалізованою вважається продукція (виконані роботи або надані послуги), відвантажена покупцям і списана з матеріально відповідальної особи (за безготівкових розрахунків); за оплати готівкою продукція, за яку одержані гроші, а також продукція, щодо якої оформлено залік заборгованості в установленому порядку. [21, с.253]

Управління процесом реалізації готової продукції є процесом здійснення певного типу взаємозалежних досліджень, розрахунків та дій для координування та формування сприятливих умов для здійснення процесу реалізації та досягнення певних цілей. Для ефективного управління процесом реалізації на підприємстві повинно бути добре налагоджене інформаційне забезпечення та взаємодія всіх ланок управління і процесів виробництва. Для організації взаємодії різних інформаційних систем із різними користувачами та між собою дані потрібно відповідним чином описати в усіх системах на різних рівнях, тобто вирішити проблему їх інформаційної сумісності в найширшому розумінні.

Це досягається створенням інформаційного забезпечення. Однією з головних ланок інформаційного забезпечення процесу реалізації на підприємстві є його

облік. Саме за допомогою обліку можна прослідкувати та розрахувати собівартість продукції, за якою ціною продана та чи інша продукція, кому вона продана. За допомогою регістрів обліку інформацію можна згрупувати, проаналізувати та порівняти з попередніми роками. Іншими словами, облік описує доходи, витрати, кількість наявної продукції, заборгованості і стан справ на підприємстві в цілому й є тим інформаційним підґрунтям, що забезпечує інформацією керівників. [22, с.1]

Реалізація готової продукції для підприємства важлива з низки причин: обсяг реалізації визначає інші показники підприємства (величину доходів, прибуток, рентабельність); від реалізації залежать виробництво і матеріально-технічне забезпечення. Таким чином, у процесі реалізації остаточно визначається результат роботи підприємства, спрямований на розширення обсягів діяльності й отримання максимального прибутку. Сук Л.К. та Сук П.Л. сформулювали таке визначення: процес реалізації – це сукупність операцій із продажу готової продукції споживачам. У процесі реалізації натуральна форма продукту в результаті обміну набуває грошової форми. Процес тісно пов'язаний із кінцевими результатами діяльності підприємства – прибутком і його розподілом відповідно до планів відтворення. [23, с.21]

Під час постановки бухгалтерського обліку на підприємстві особливе місце займає облік готової продукції, її відвантаження і реалізації, оскільки він безпосередньо впливає на фінансові показники його діяльності.

Обліковими завданнями реалізації готової продукції, робіт і послуг є:

- забезпечення інформації про обсяг і структуру реалізованої підприємством продукції (робіт і послуг);
- облік і контроль виконання договірних зобов'язань щодо поставки товарної продукції;
- облік нарахування та сплати належних до обсягу реалізації податків та зборів;
- визначення ціни реалізації та фінансових результатів як у цілому за підприємством, так і за окремими видами продукції, робіт і послуг. [24, с.3]

Основними елементами інформаційного забезпечення процесу реалізації на підприємстві є первинні документи. Так, на підприємствах фактичний відпуск готової продукції покупцям зі складу або цеху оформлюють на підставі довіреності на право одержання цінностей, накладною, а за необхідності перевезення продукції – товарно-транспортною накладною. Розрахунковими документами на підприємствах є: договір-угода, рахунки-фактури, платіжні вимоги, де містяться дані про відвантажену продукцію (найменування, кількість, ціна, вартість тощо), податкова накладна. Якщо доставка виконується власним автотранспортом, як правило, їх виписують у чотирьох примірниках: на всіх примірниках проставляються печатки підприємства та підписуються водієм, один примірник залишається на підприємстві, а інші три передаються водієві; після відвантаження на них проставляють позначку про приймання продукції; один примірник залишається у вантажоодержувача, а інші два повертаються вантажовідправнику. У товарно-транспортних накладних зазначаються назва продукції за видами та сортами, її кількість, вага тощо. Інколи на окремі види сільськогосподарської продукції додатково оформлюють посвідчення на насіння, акти аналізу якості продукції, специфікації на продукцію. [25, с.982]

Облік процесу реалізації на підприємствах здійснюється за допомогою системи рахунків бухгалтерського обліку: 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», 90 «Собівартість реалізації», 70 «Доходи від реалізації», 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 64 «Розрахунки за податками й платежами», 79 «Фінансові результати» та ін. [26, с.19]

Схему обліку процесу реалізації на підприємстві наведено на Рис.2.1.

90 «Собівартість реалізації»

Дт Кт

70 «Доходи від реалізації»

Дт Кт

79 «Фінансові результати»

Дт Кт

36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

Дт Кт

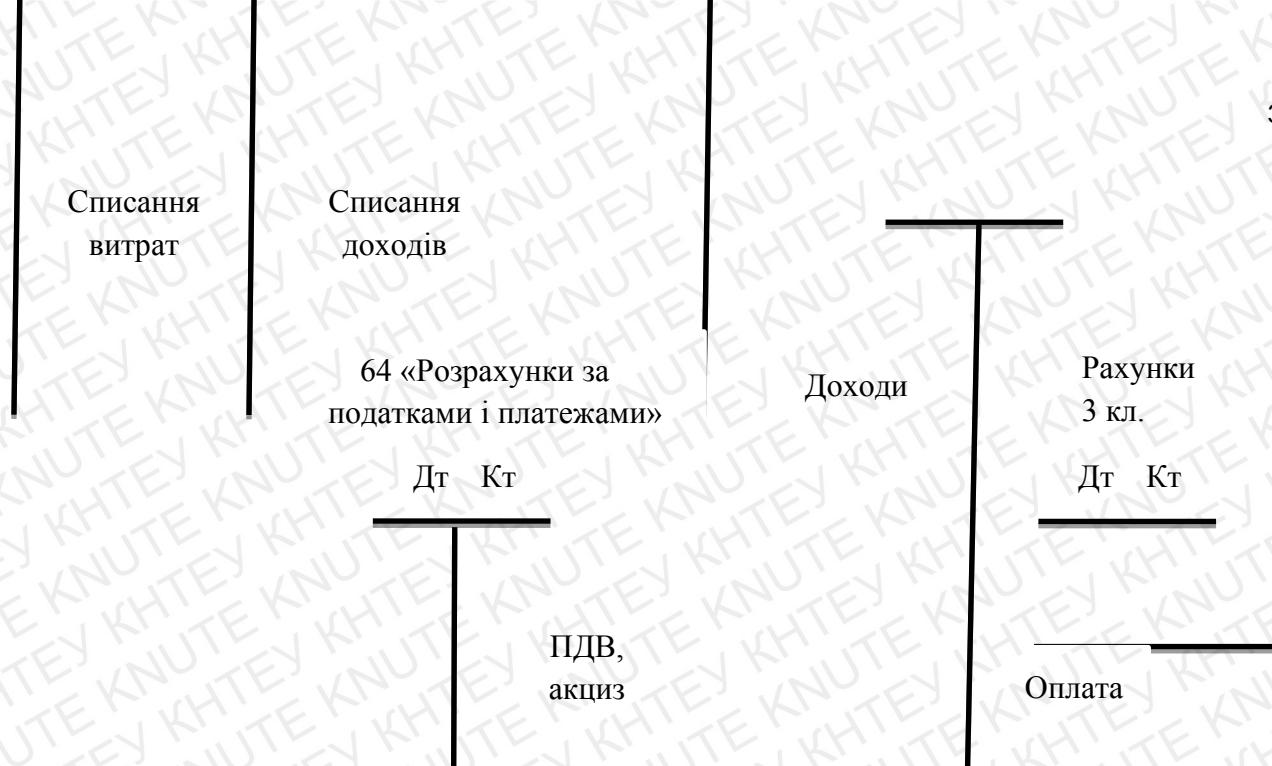

Рис. 2.1. *Схема обліку процесу реалізації готової продукції*

Інформація на рахунках доходів і витрат нагромаджується у вигляді видів та груп продукції. Рахунки доходів і витрат закривають у кінці звітного періоду списанням їх даних на фінансові результати. При цьому дебетують рахунок 70 «Доходи від реалізації» на суму одержаних чистих доходів і кредитують рахунок 79 «Фінансові результати», а дебетують рахунок 79 «Фінансові результати» на суму понесених витрат і кредитують рахунок 90 «Собівартість реалізації».

Таким чином, рахунок 79 «Фінансові результати» є номінальним, за дебетом якого відображають фактичну собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт та послуг, витрати на збут, адміністративні витрати та інші витрати від операційної діяльності, а за кредитом відображають суму чистих доходів від реалізації продукції, робіт та послуг. Фінансовий результат визначають, порівнявши одержані доходи та понесені витрати. Якщо сума одержаних доходів перевищує суму понесених витрат, показує прибуток, а перевищення валових витрат над чистими доходами показує збиток. Наприкінці звітного періоду (місяця, кварталу) сальдо рахунка 79 «Фінансові результати» переносять на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», і рахунок 79 «Фінансові результати» при цьому закривають. Отже, облік процесу реалізації є складним, трудомістким процесом, тому на підприємстві він повинен бути відповідним чином роз'ясненим та описаним в обліковій політиці підприємства та

посадових інструкціях виконавців, а також повинен відповідним чином контролюватися. Через невиконання однієї з функцій чи складників облікового процесу керівники підприємства можуть отримувати неповну чи неправдиву інформацію, що буде впливати правильність прийнятих рішень, як наслідок, це буде призводити до зниження прибутку. Трудомісткість і складність обліку процесу реалізації готової продукції є головним напрямом удосконалення, а саме не просто спрощення, а більш обґрунтована побудова. Тому, насамперед потрібно суттєво скоротити господарські операції по рахунку 70 «Дохід від реалізації». Під час реалізації конкретних видів продукції підприємства інколи реалізують ще й послуги автотранспорту. Транспортні витрати та їх відшкодування в обліку підприємств відображають як реалізацію послуг автотранспорту, їх дохід також списують на рахунок 70 «Дохід від реалізації». Але це не є реалізацією послуг з ініціативи підприємства, це витрати, спричиненні реалізацією певного виду продукції. Доцільніше відносити їх безпосередньо на кожний вид реалізованої продукції як складову частину її повної собівартості. Такий порядок забезпечить реальність облікової інформації для визначення рентабельності по кожному виду реалізованої продукції (Рис. 2.2).

Таким чином, запропонована схема відображення витрат на доставку готової продукції власним автотранспортом дасть можливість підприємству більш точно визначати собівартість реалізованої готової продукції та послуг на підприємствах та спростити систему обліку реалізації та документообігу на підприємстві.

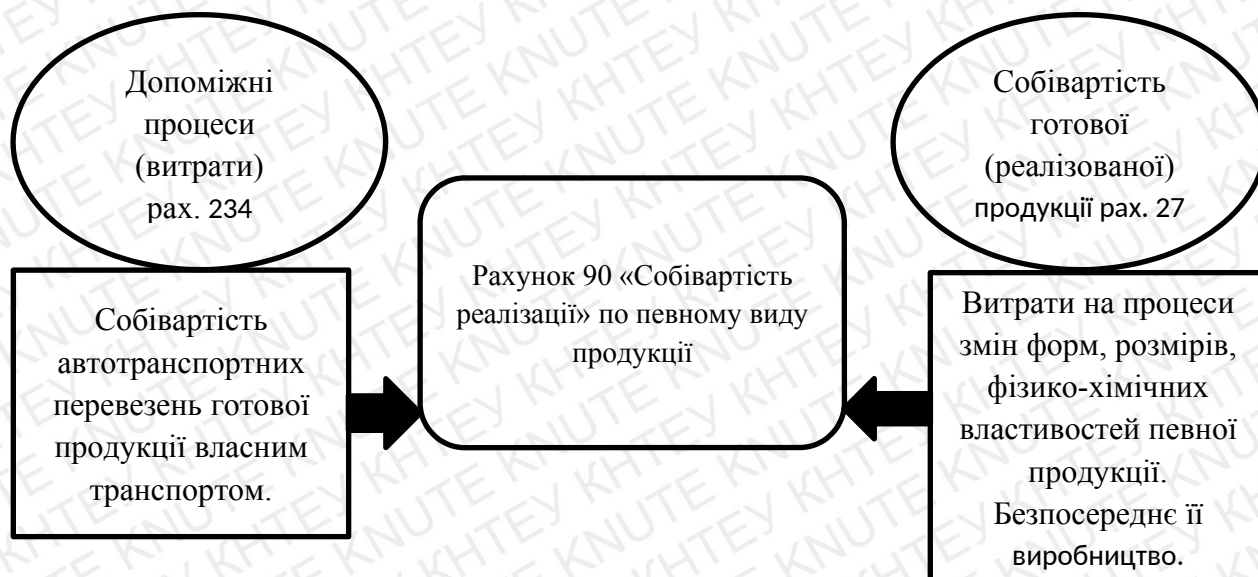

Рис. 2.2. *Схема відображення витрат на доставку готової продукції власним автотранспортом*

Отже, без добре налагодженого інформаційного забезпечення підприємство не може успішно функціонувати, розвиватися та примножувати прибуток. Саме тому на підприємстві повинні бути створені сприятливі умови для ведення обліку процесу реалізації. Зважаючи на складність і трудомісткість обліку процесу реалізації, головним напрямом його вдосконалення має бути не просто спрощення, а більш обґрунтована побудова. Запропоновано схему відображення витрат на доставку готової продукції власним автотранспортом, яка дасть можливість підприємствам більш точно визначати собівартість реалізованої готової продукції та послуг.

2.2. Формування облікової інформації в інформаційній системі організації та методики контролю реалізації готової продукції

Ефективність управління підприємством значно підвищується за умови ґрунтовно розробленого інформаційного забезпечення. В загальному розумінні під інформаційним забезпеченням вважається наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що міститься в базах даних інформаційних систем [27, с.704]. В науково-економічних дослідженнях спостерігаються різні підходи до визначення сутності інформаційного забезпечення:

1. як інформаційного обслуговування управління [28, с.208];
2. як заходів зі створення інформаційного середовища управління [29, с.240];
3. як сукупності дій з надання необхідної для управлінської діяльності інформації в зазначене місце на основі певних процедур із заданою періодичністю [30, с.143].

Різноманітність точок зору авторів свідчить, з одного боку, про складність цього питання, і, з іншого – про відсутність системного підходу до його розв’язання. На нашу думку, необхідно, по-перше, необхідно сформулювати принципи побудови інформаційного забезпечення і, по-друге, слід враховувати комплексний підхід та об’єктивно існуючі взаємозв’язки між складовими інформаційного забезпечення управління підприємством.

Під інформаційним забезпеченням управління підприємства можна розуміти сукупність даних, організацію їх введення, обробку, збереження та накопичення, пошуку, а також поширення в межах компетенції зацікавленим особам в зручному для них вигляді. Виходячи із запропонованого визначення вважаємо за доцільне виділяти три складові в системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень, а саме:

- інформаційні ресурси,
- інформаційні технології,
- технічні засоби та програмне забезпечення.

Цілі інформаційного забезпечення, взаємозв’язок між його складовими та зацікавленими особами наведено на Рис.2.3.

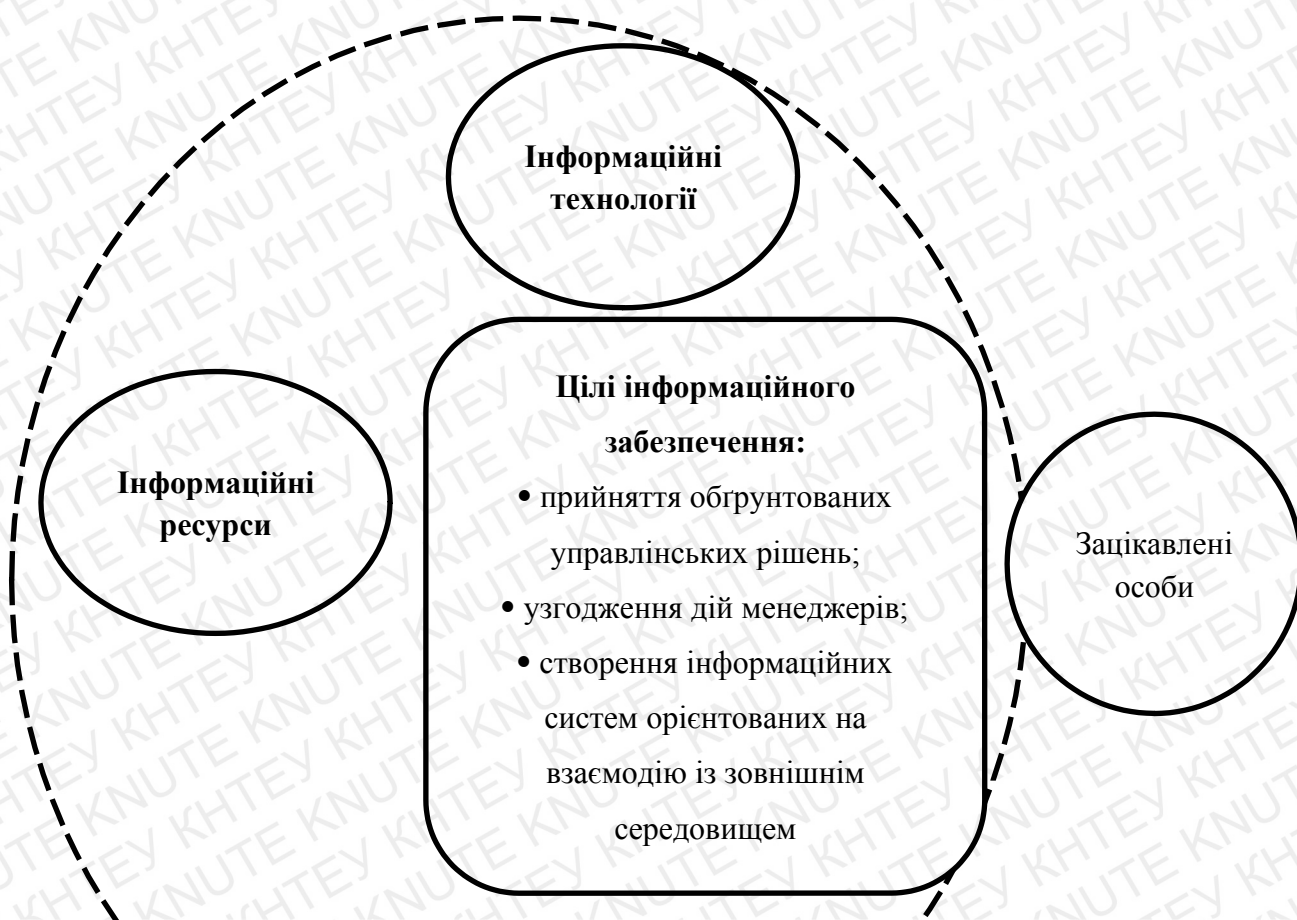

Рис. 2.3. *Складові інформаційного забезпечення підприємства*

Головна мета створення інформаційного забезпечення полягає у підвищенні ефективності управління. Інформаційні ресурси будемо розглядати як упорядковану сукупність документованої даних і знань, відомостей, інформації, яка призначена для задоволення інформаційних потреб користувачів та може бути використана для прийняття рішення. Джерелами інформації можуть бути:

(1) вибіркові дані про зовнішнє середовище, вплив яких на результати діяльності підприємства є суттєвим: нормативно-законодавчі акти; результати досліджень і розробок, в тому числі галузевих НДІ; спеціальні джерела інформації; власні дослідження та цільові дослідження спеціалізованих організацій; конференції, ярмарки; огляди періодичної літератури;

(2) позаоблікові та облікові дані щодо внутрішнього стану і процесів, які відбуваються на підприємстві. Як правило, результати збору даних оформлюються звітами та первинними документами в паперовій формі. Сучасні технології передбачають автоматизовану систему вводу даних. Такі системи успішно використовуються Державним комітетом статистики України, Державною податковою адміністрацією України, Пенсійним фондом України, Державною службою зайнятості України, Національним банком України та комерційними банками, а також багатьма комерційними та некомерційними підприємствами й організаціями [31, с.56].

Процедура автоматизації вводу первинних документів та звітності забезпечує достовірність введення даних завдяки: швидкому скануванню заповнених форм

документів, звітів; автоматичному розпізнанню; автоматичній, груповій, контекстній верифікації; експортуванню підтверджених даних в базу даних.

Як правило, українські підприємства використовують продукти визнаних закордонних та вітчизняних розробників, які наведені в Табл. 2.1. Але як показує практика, електронні таблиці досить часто використовується в управлінні підприємством, особливо на малих підприємствах.

Електронні таблиці – один з найбільш простих, доступних і популярних інструментів. Вартість ліцензій на програмне забезпечення невисока, не говорячи вже про можливості використання піратських копій. Електронні таблиці незамінні для малого бізнесу. Вони також можуть бути корисними і на середніх підприємствах, які тільки починають створювати свою систему управління. [32, с.44]

Таблиця 2.1

Автоматизовані системи інформаційного забезпечення підприємства

	Малий бізнес	Середній бізнес	Великий бізнес
Завдання	Бухгалтерський облік, управління складами, управління персоналом	Фінансово-управлінський облік, управління складами, документообіг	Управління фінансовими потоками, консолідація інформації, управління виробництвом
Програмне забезпечення	Парус-Підприємство 8.1, 1С, БЕСТ, PersonPro, DeloPro, Універсал 5.1, Smarket, ІНФІН, Суперменеджер,	ProFix/Analitika, GrossBee XXI, DeloPro, Umarket, ІТПідприємство, Універсал 5.1, JD Edwards, MFG-P	МастерБух, Miracle XPR, Panadon, ІТПідприємство, Oracle Application, SAP/R3, Baan, BPSC

Розробник	Турбобухгалтер Корпорація “ПАРУС”, ТОВ “СофтПро”, Торгово-фінансова промислова компанія ЛТД”	ProFix, Фірма GrossBee Ltd, “Ксіком Софт”, “Юні текс+ЛТД”, ТОВ НПП “Інформаційні технології”, ТОВ “СофтПро”	ProFix, MiratexSoftware group, ТОВ “Інмерс”, ТОВ НПП “Інформаційні технології”
-----------	--	--	--

При порівнянні з іншими спеціальними програмними продуктами електронні таблиці мають певні недоліки:

- адміністрування та підтримка програмних засобів (слабка можливість розподілу та управління правами доступу користувачів; відсутність вбудованих засобів підтримки часового періоду);
- якість даних (відсутність вбудованого механізму контролю версій та перехресних посилань);
- можливості аналізу (не передбачається багатомірне представлення даних, недостатня гнучкість при побудові звітів). [32, с.44]

Корпоративні системи як правило є комплексними, які об’єднують всі структурні підрозділи підприємства в єдиний контур (замовлення клієнта – замовлення на виробництво – замовлення на закупівлю матеріалу – поставка матеріалу – виробництво та реалізація готової продукції – поставка готової продукції клієнтові). Для підприємств, що вирішують завдання управління запасами та виробництвом, застосовуються системи класу ERP. До числа подібних систем відносять такі відомі продукти, як SAP/R3, Oracle E-Business Suite, Baan IV, Microsoft Business Solutions–Ахapta та інші.

Основним недоліком ERP-систем вважається їх значна вартість, яка не дозволяє бути широко використовуваними. Замовлені розробки можуть бути виконані або зовнішні програмісти, або персоналом підприємства. Замовлена

система дозволяє врахувати всі особливості конкретного підприємства. Але при цьому підприємство отримує набір проблем, пов'язаних із власною розробкою:

- значні витрати часу та грошей;
- великий ризик неефективності, оскільки такі розробки, як правило, поступаються за якістю готовим рішенням;
- при розробці зовнішніми програмістами, підтримка буде пов'язана з постійними значними витратами;
- при створенні фахівцями власної служби автоматизації, виникає залежність підприємства від невеликої групи своїх співробітників.

Аналіз інформаційних систем, які використовуються вітчизняними підприємствами для складання звітів, проведений консультантами проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Реформа бухгалтерського обліку й аудиту в Україні» (Табл. 2.2), показує, що недостатньо уваги приділяється питанню використання комп'ютерних технологій ефективного управління та немає адекватного програмного забезпечення. [33, с.41]

Таблиця 2.2

Інформаційні системи, які використовуються для складання звітів

Інформаційні системи	Відсоток підприємств, на яких використовується ця система
1С Підприємство	36%
Excel	36%
SQL-Server	9%
Програма «Глобус»	9%
Самостійно розроблені програмні продукти	9%
Звіти складаються вручну	9%

Отже, без добре налагодженого інформаційного забезпечення підприємство не може успішно функціонувати, розвиватися та примножувати прибуток. Саме

тому на підприємстві повинні бути створені сприятливі умови для ведення обліку та контролю процесу реалізації готової продукції. Зважаючи на складність і трудомісткість обліку процесу реалізації, головним напрямом його вдосконалення має бути не просто спрощення, а більш обґрунтована побудова.

2.3. Організаційно-інформаційна модель фінансового аналізу реалізації готової продукції

За умов ринкової економіки господарчим суб'єктом (підприємством) надані широкі права і можливості у реалізації своїх економічних інтересів, вибору способів організації виробництва, збуту продукції. При цьому підприємства виходять із власних ресурсних можливостей з врахуванням широкого спектру факторів, які впливають на ефективність використання виробничого потенціалу. Фінансовий аналіз обов'язково повинен передувати прийняттю науково обґрунтованих рішень на бухгалтерському рівні управління. Аналіз має не лише виявити хиби, а й розкрити можливості подальшого зростання економіки. За цих умов зростає важливість проведення своєчасного економічного аналізу в промисловості, зокрема таких важливих показників, як показники випуску готової продукції і її реалізації.

Реалізація продукції впливає на фінансові результати роботи підприємства. Крім того, реалізація продукції – це основне джерело формування доходу підприємства. Тому техніко-економічний аналіз роботи підприємства починається з аналізу випуску та реалізації продукції, у вивченні обсягу виробництва, темпів його зростання, тобто у оцінці виконання плану виробництва та реалізації продукції. [34, с.7]

ТОВ «ВХ» є юридичною особою за законодавством України і здійснює на правах самостійно господарюючого суб'єкта виробничу, комерційну та іншу не заборонену законодавством діяльність. На підприємстві проводиться облікова політика згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність

в Україні». Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. [35] Тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з чинних нормативних актів і особливостей діяльності підприємства. Облікова політика затверджена наказом керівника підприємства. В ній відображається організація бухгалтерського обліку і всі положення, особливо ті, які мають неоднозначне тлумачення в офіційних документах.

Схема створення Наказу про облікову політику підприємства наведена на Рис. 2.4. [36, с.92]

Бухгалтери повинні проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді кореспонденції рахунків, дати, підпису, складати щомісяця журнали-ордери та інші облікові регістри.

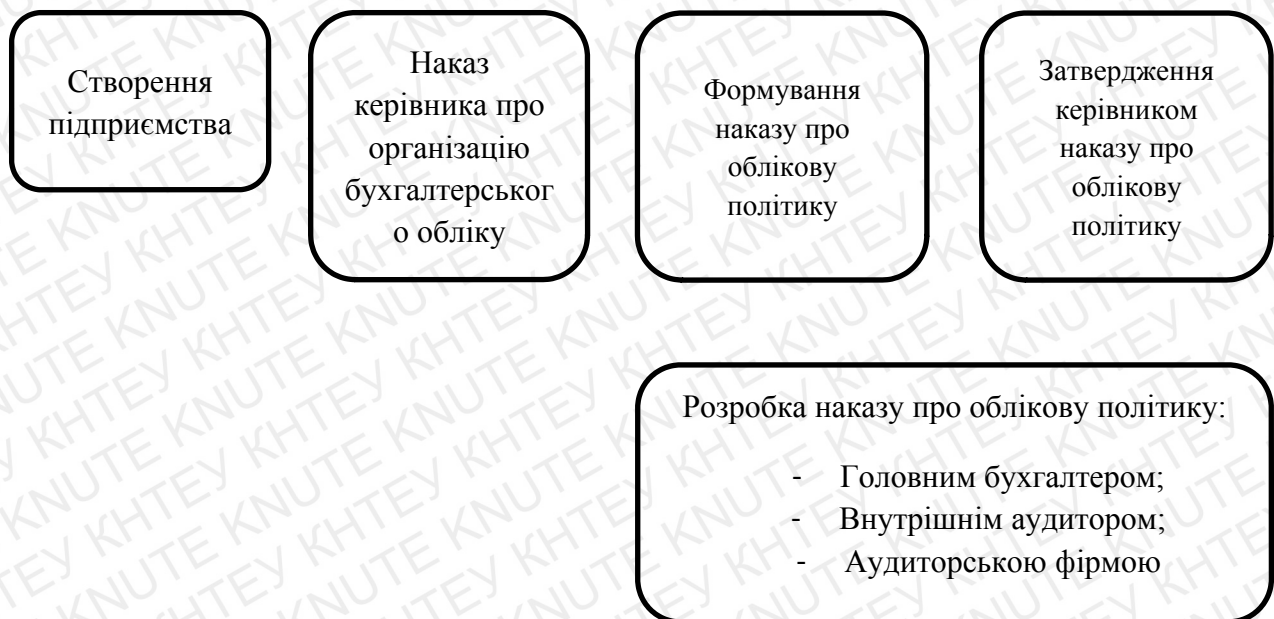

Рис. 2.4. Процес формування Наказу про облікову політику

Бухгалтери повинні проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді кореспонденції рахунків, дати, підпису, складати щомісяця журнали-ордери та інші облікові регістри. Роздруківки з комп'ютерної програми доручено підписувати оператору-

виконавцеві і бухгалтерові, який відповідає за складання облікового документа. Для цілей бухгалтерського обліку в ТОВ «ВХ» використовуються національні стандарти бухгалтерського обліку, що введені в дію згідно з чинним законодавством.

При веденні автоматизованого обліку бухгалтерська служба має можливість швидко обробляти потрібну інформацію та одержувати проміжні результати діяльності, необхідні для потреб управління. При цьому ведення автоматизованого обліку в більшості випадків само собою виключає неправильне рознесення первинних даних на облікові регістри, оскільки коректність бухгалтерських записів контролюється програмою при введенні первинної документації. Зникає також можливість допущення помилки при підведенні підсумків (оборотів) та виведенні кінцевих результатів діяльності. Помилки можуть виникати лише у випадках, коли неправильно визначається економічна суть господарських операцій.[37, с.525]

Комп'ютери зберігають величезні масиви даних і забезпечують доступ до них, виконують математичну обробку даних, здійснюють відбір даних згідно з встановленими критеріями, своєчасно оновлюють і модифікують дані. Завдяки цьому їх використовують як засіб дослідження при визначенні характеристик і встановленні взаємозалежностей між різними даними. Комп'ютер також використовується для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. [38, с.291]

На підприємстві ТОВ «ВХ» використовується комп'ютерна бухгалтерська програма "1С: Підприємство".

Використання комплексної програми "1С: Підприємство", дає змогу вести:

- бухгалтерський облік відповідно до законодавства України та національних П(С)БО;
- оперативний облік наявності та руху запасів, стану взаєморозрахунків з контрагентами;
- облік руху працівників підприємства, реєстрацію кадрових змін та розрахунок заробітної плати;

- податковий облік відповідно до податкового законодавства України.

Програма "1С: Підприємство" забезпечує одночасну роботу працівників різних підрозділів підприємства: бухгалтерії, складу, відділу кадрів та інших, кожен з яких має доступ лише до своєї бази даних. Зведена інформація та загальна база даних доступні лише головному бухгалтеру.[39, с.402]

Реалізація - це процес продажу готової продукції, товарів або виконаних робіт і наданих послуг.

Процес продажу завершує кругообіг засобів і створює передумови для відновлення нового кругообігу. Важливість даного процесу полягає в тому, що на цьому етапі продукція підприємства знаходить своє суспільне застосування. Якщо продукт потрібен суспільству для задоволення виробничих або особистих потреб, то він буде реалізований (із урахуванням ринкового закону попиту і пропозиції) і за нього підприємство отримає грошові кошти, за рахунок чого буде придбана нова партія сировини, з якої знову буде виготовлена продукція. З'являться кошти і для оплати праці робітників і службовців, для розширення виробництва тощо.

Реалізована продукція (РП) – це продукція, яка надана споживачеві і за яку надійшли кошти на розрахунковий рахунок підприємства або можуть надійти у зазначений термін. [40, с.968]

Реалізація продукції на ТОВ «ВХ» проводиться відділами збуту підприємства, які зобов'язані максимально скорочувати складські запаси та забезпечити своєчасне надходження платежів за реалізовану продукцію.

Фінансовий відділ контролює виконання реалізації готової продукції, а також слідкує, щоб відповідні відділи своєчасно роздивлялись претензії покупців та причини, які примусили їх відмовитись від оплати рахунків за надану продукцію і надані послуги.

Об'єм реалізації залежить від об'єму наданих товарів та послуг та надходження платежів покупців. Тому об'єм реалізованої продукції відрізняється від наданої на суму залишків наданих товарів, але ще несплачених.

Перед тим, як аналізувати виконання плану реалізації, потрібно перевірити його обумовленість, відповідність можливостям випуску товарної продукції та попередніх залишків нереалізованої продукції. [41, с.17]

На підприємстві ТОВ «ВХ» проводиться коженденний оперативний аналіз виконання плану виробництва продукції. Дані про випуск продукції за день зіставляють з планом, а потім виявляють виконання плану виробництва продукції. За декаду та наростаючим висновком – з початку місяця. Так як вивчити причини відхилення від плану можна тільки на основі аналізу виконання плану, то кожен день аналізують дані за попередній день.

Реалізованою називають продукцію промислового підприємства, що відвантажена споживачу і за яку на розрахунковий рахунок надійшли грошові кошти.

На відміну від товарної продукції, що вироблена і підготовлена для її включення в народногосподарський оборот, реалізована продукція вже вступила в цей оборот. Водночас вона ідентична товарній продукції за сукупністю тих елементів, що її становлять. В обсяг реалізованої продукції за звітний період входять вартість:

- готових виробів;
- напівфабрикатів власного виробництва, реалізованих на стороні;
- продукція допоміжних і побічних цехів, що реалізована на сторону;
- робіт промислового характеру, виконаних на замовлення зі сторони і оплачених у звітному періоді. [42, с.544]

Продукція вважається реалізованою з моменту її оплати, а інколи і після оформлення її відповідними документами. Вартість модернізації, капітального і середнього ремонтів власного устаткування і транспортних засобів, а також робіт промислового характеру, виконаних для власного підприємства, включається у реалізовану продукцію з моменту відбиття їх на рахунку «Реалізація», що, до речі, доводить постійний зв'язок економічних та облікових дисциплін. Арифметично реалізована продукція дорівнює відвантаженій продукції мінус зміна залишків

відвантаженої, але неоплаченої продукції. Це заводський метод визначення реалізованої продукції. [43, с.968]

По виробничому об'єднанню загалом обсяг реалізованої продукції визначається як вартість продукції, що виготовлена всіма виробничими одиницями і реалізована об'єднанням за його межі і підпорядкованим об'єднанню самостійним підприємствам, та продукція, яка виготовлена і реалізована самостійними підприємствами, підпорядкованими виробничому об'єднанню.

Реалізована продукція оцінюється в оптових цінах підприємства, що закладені у план виробництва, і фактично діючих оптових цінах підприємства та використовується для визначення суми прибутку від реалізації й пов'язаних з ним фінансових показників.

У практиці планування та оцінки виконання завдання по реалізованій продукції допускають деякі відхилення від заводського методу. Підприємства, які передають напівфабрикати свого виробництва із цеху в цех (для подальшої переробки) не за собівартістю, а за встановленими оптовими цінами, визначають обсяг реалізованої продукції з введенням внутрішньозаводського обороту, якщо такий порядок передбачений планом (це має місце на підприємствах і в об'єднаннях харчової, легкої та деяких інших галузей промисловості). Зрозуміло, що таке відхилення зумовлює на цих підприємствах єдиний метод визначення величини валової, товарної і реалізованої продукції, проте порушує ідентичність у визначенні обсягу реалізованої продукції. [44, с.1042]

Між розглянутими показниками обсягу промислової продукції існує взаємозв'язок, який можна охарактеризувати за допомогою ряду методів, серед яких слід виділити так званий коефіцієнтний.

Суть коефіцієнтного методу полягає в тому, що аналіз взаємозв'язків базується на попередньому визначенні ряду відносних показників, які відбивають співвідношення обсягів валового обороту, валової, товарної, відвантаженої і реалізованої продукції.

Замінивши всі елементи моделі символами, взаємозв'язок показників можна подати у такому вигляді – формула (2.1):

$$РП=ВО-Кв-Кт-Кв-Кр \quad (2.1)$$

де РП - обсяг реалізованої продукції;

Кр - коефіцієнт реалізації, який виражає, скільки гривень реалізованої продукції припадає у даному періоді на 1 грн. відвантаженої продукції;

Кв - коефіцієнт відвантаження, який показує, скільки гривень відвантаженої продукції припадає на 1 грн. виробленої товарної продукції. Чим більший цей показник, тим швидше відбувається відправка готової продукції споживачам;

Кт - коефіцієнт товарної виробленої валової продукції, що відбиває, скільки гривень товарної продукції припадає на 1 грн. виробленої валової продукції;

Кв - коефіцієнт, який відбиває співвідношення валової продукції і валового обороту. Чим більший цей показник, тим менший внутрішній оборот і вищий ступінь готовності виробів підприємства.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" визначено критерії визнання доходу для трьох типів операцій: реалізації продукції (товарів), надання послуг і використання активів підприємства, які приносять відсотки, роялті та дивіденди іншими сторонами. [45]

Критерії визнання доходу застосовуються до кожного типу операцій, проте стандартом визначено обставини, за яких вони застосовуватимуться до кожної з трьох категорій доходу. Ці критерії, звичайно, застосовуються окремо до кожної операції. Водночас, за певних обставин, дотримуючи принципу превалювання сутності над формою (операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми), критерії визнання застосовуються до:

- окремих тотожних елементів операції, коли компенсація охоплює одночасно і реалізацію продукції (товарів), і окремо супутню послугу (наприклад, коли ціна реалізації продукції (товару) включає певну суму за подальше обслуговування, ця сума відстрочується і визначається як дохід за період, впродовж якого здійснюється обслуговування);

• двох чи більше операцій разом, якщо це впливає із суті господарської операції (операцій) (наприклад, підприємство може продати товари (продукцію) і одночасно укласти окрему угоду на придбання товарів (продукції) у майбутньому. У такому разі дві операції розглядаються разом).

Дохід від реалізації продукції (товарів, інших активів) повинен визнаватися у разі наявності всіх таких умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами),
- сума доходу може бути достовірно визначена;
- впевненість, що в результаті операції збільшаться економічні вигоди підприємства,
- втрати, пов'язані з операцією, можуть бути достовірно визначені. [46, с.223]

Прибуток або збиток — це кінцевий результат господарської діяльності підприємства.

Чистий прибуток (збиток) розраховується як сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку (збитку) і податків з надзвичайного прибутку.

Прибуток є одним із джерел формування фонду оплати праці. Це зацікавлює безпосередньо кожного торговельного працівника в збільшенні обсягів прибутку.

Відносні показники прибутку — це показники рентабельності. Вони розраховуються як відсоткове відношення суми прибутку до того чи іншого показника, що характеризує обсяги торговельної діяльності. [47, с.298]

В економічній практиці нашої країни найпоширеніше визначення рентабельності у відсотках до товарообороту, як показано у формулі (2.2):

$$R_{\text{РТО}} = \frac{\Pi}{\text{РТО}} \times 100\% \quad (2.2)$$

де $R_{\text{РТО}}$ — рентабельність роздрібного товарообороту, %;

П — сума балансового прибутку за період;

РТО — роздрібний товарооборот за той самий період.

Цей показник свідчить про кількість копійок прибутку, який приносить кожна 1 гривня роздрібного товарообороту.

Основним методом аналізу прибутку є порівняння.

У процесі аналізу прибутку і рентабельності проводяться порівняння за такими напрямками:

- порівнюються обсяги прибутку і рівні рентабельності по одній і тій самій організації за різні періоди часу (аналіз динамічного ряду) або фактичні показники порівнюються з плановими. Розраховуються абсолютні відхилення, темпи зростання і приросту, коефіцієнти прискорення або уповільнення тощо;
- порівнюються прибуток і рентабельність окремих торговельних підрозділів, що входять до одного об'єднання (наприклад, по окремих споживчих товариствах у межах райспоживспілки). Розраховуються абсолютні відхилення показників кожного конкретного підрозділу від середніх по об'єднанню і питома вага прибутку кожного підрозділу у формуванні загальної суми прибутку. При цьому може проводитися аналіз чинників для вивчення впливу на загальну суму прибутку в цілому по об'єднанню конкретних рівнів рентабельності, що склалися в кожному підрозділі, розподілу роздрібного товарообороту між підрозділами. Аналіз проводиться з допомогою індексів змінного і постійного складу та структурних зрушень;
- порівнюється прибуток, одержаний від основної (торговельної) діяльності, із прибутком від інших (звичайних) видів діяльності даного підприємства, із розрахунком питомої ваги прибутку від реалізації товарів у всій сумі прибутку від звичайної діяльності;
- порівнюється вплив основних чинників, що формують прибуток підприємства; цей вплив досліджується з допомогою балансу прибутку: [48, с.532]. Розрахунок суми прибутку від звичайної діяльності до оподаткування показано у формулі (2.3):

$$Пзд = РТО - ПДВ - А - КВТ + ИОД - АВ - ВЗ - ИОВ + \Phi Д - \Phi В + ИД - ИВ. \quad (2.3)$$

де $Пзд$ - сума прибутку від звичайної діяльності до оподаткування;

$РТО$ - роздрібний товарооборот (дохід, виручка від реалізації товарів);

$ПДВ$ - податок на додану вартість;

$А$ - акцизний збір, що підлягає внесенню до бюджету;

$КВТ$ - купівельна вартість товарів (собівартість);

$ИОД$ - інші операційні доходи;

$АВ$ - адміністративні витрати;

$ВЗ$ - витрати на збут;

$ИОВ$ - інші операційні витрати;

$\Phi Д$ - фінансові доходи, включаючи доходи від участі в капіталі;

$\Phi В$ — фінансові витрати, включаючи втрати від участі в капіталі;

$ИД; ИВ$ - відповідно інші доходи та витрати,

або

$$Пч = Пзд - ПП. + НД - НВ - ППП,$$

де $Пч$ - прибуток чистий;

$ПП$ - податок на прибуток;

$НД; НВ$ - відповідно надзвичайні доходи та витрати;

$ППП$ - податки з надзвичайного прибутку.

Вплив кожного конкретного показника, що складає прибуток (збиток) на суму фінансового результату, знаходять шляхом визначення відносних відхилень фактичних значень показників чинників від плану чи значення за базисний період. Відносні відхилення — це зміна суми показника чинника за період (або порівняно з планом) лише за рахунок зміни рівня цього показника у відсотках до роздрібного товарообороту без урахування зміни обсягів валової виручки. Він визначається за формулою (2.4): [49, с.447]

$$\Delta Пзд = (P_{PH1} - P_{PH0}) \times PTO_1 \quad (2.4)$$

де $\Delta\Pi_{\text{ЗД}}$ - зміна суми прибутку від звичайної діяльності до оподаткування за рахунок зміни рівня валового прибутку;

$\Pi\Pi\Pi1$ та $\Pi\Pi\Pi0$ - рівні реалізованого накладення у відсотках до роздрібного товарообороту відповідно за звітний і базисний (або плановий) періоди;

$\Pi\Pi\Pi01$ - обсяг роздрібного обороту за звітний період.

При цьому зміни в рентабельності товарообороту за рахунок рівня реалізованого накладення визначають за формулою (2.5):

$$\Delta\Pi_{\text{ЗД}} = (\Pi\Pi\Pi1 - \Pi\Pi\Pi0) \quad (2.5)$$

Аналогічно розраховується міра впливу на рентабельність і суму прибутку кожного чинника, що входить до балансу прибутку, але напрям впливу не завжди відповідає напрямку відносного відхилення.

Якщо між показником чинника і балансовим прибутком існує прямий зв'язок («більше — більше», «менше — менше»), то знак відхилення співпадає зі знаком впливу. Це відповідає випадку з товарооборотом, реалізованим накладенням, іншими оперативними, фінансовими та іншими доходами.

Але якщо зв'язок між сумою прибутку і показником чинника зворотний («більше — менше», «менше — більше»), то знак впливу протилежний знаку відхилення. Наприклад, збільшення адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових та інших видів витрат, призводить до зменшення суми прибутку.

Додатково розраховується вплив на суму прибутку змін в обсягах роздрібного товарообороту. Вважається, що цей чинник впливає лише на зміни в сумі прибутку, а на рівень рентабельності — ні. Таке припущення дає можливість спростити розрахунки. Тут нехтують тим, що збільшення обсягів обороту приводить до зниження рівня витрат обігу із умовно-постійних статей, і навпаки. [50, с.429]

Процедура автоматизації вводу первинних документів та звітності забезпечує достовірність введення даних завдяки: швидкому скануванню

заповнених форм документів, звітів; автоматичному розпізнанню; автоматичній, груповій, контекстній верифікації; експортуванню підтверджених даних в базу даних.

Висновки до другого розділу

Для підприємства дуже важливо проводити аналіз реалізованої продукції, аналізувати виконання плану по реалізації та інші плани, щоб виявити недоліки і усувати їх, поки вони не призвели до негативних результатів.

Головними задачами аналізу реалізації продукції та розрахунків з покупцями є:

- перевірка напруженості планових завдань;
- оцінка виконання плану і зміни в об'ємі реалізації, складу та якості продукції;
- встановлення причин відходження від плану і змін по відходженню до попереднього періоду
- виявлення резервів подальшого росту реалізації продукції, покращення її складу та якості.

Головна мета створення інформаційного забезпечення полягає у підвищенні ефективності управління. Контролюється виконання плану через вартісний показник по натурально-речовому складу продукції, оскільки у виконання плану реалізації зараховується фактично реалізована продукція в межах запланованої суми лише при умові, що план постачання виконано повністю всіма без винятку покупцями у відповідності з договірними умовами по відношенню до кількості, асортименту, якості виробу.

Отже, без добре налагодженого інформаційного забезпечення підприємство не може успішно функціонувати, розвиватися та примножувати прибуток. Саме тому на підприємстві повинні бути створені сприятливі умови для ведення обліку та контролю процесу реалізації готової продукції. Зважаючи на складність і

трудомісткість обліку процесу реалізації, головним напрямом його вдосконалення має бути не просто спрощення, а більш обґрунтована побудова.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Організація контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання

Обсяг виробництва й обсяг реалізації продукції є взаємозалежними показниками. В умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту пріоритет віддається об'єму виробництва продукції, який визначає обсяг продажів. Але в міру насичення ринку і посилення конкуренції не виробництво визначає обсяг продажів, а, навпаки, можливий обсяг продажів є основою розробки виробничої програми. Підприємство має виробляти тільки ті товари і в такому обсязі, які воно може реалізувати.

Для успішної господарської діяльності організації необхідний чітко накладений облік готової продукції та її реалізації. Від об'єктивності і достовірності інформації залежить розмір собівартості продукції, що випускається, надходить виручка за реалізовану продукцію, сума отриманого прибутку, величина обчислених та перерахованих податків, рентабельність виробництва і багато іншого.

Відпуск готової продукції здійснює комерційний відділ, який отримує замовлення на постачання готової продукції. Замовлення реєструються в книзі обліку (або файлах) і групуються по певним критеріям ринкового сегментування. Замовлення, що надійшли від суб'єктів ринку вперше, повинні групуватися окремо.

Всі замовлення разом зі специфікаціями (додатками) підшиваються для зберігання в журналах обліку замовлень, що надійшли. Копії замовлень разом з додатками передаються посадовим особам, які приймають рішення про виконання замовлень без попередньої оплати начальнику відділу збуту, начальнику фінансового відділу або їх заступникам. [51, с.38]

Для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції на виробництві використовується рахунок 43 «Готова продукція». Продукція, що підлягає здачі замовникам на місці і не оформлена актом приймання, відображається у складі незавершеного виробництва. Аналітичний облік по рахунку 43 «Готова продукція» повинен вестися за місцями зберігання та окремими видами готової продукції.

Оцінка готової продукції за фактичною собівартістю на перший погляд здається найбільш зручною, однак фактична собівартість продукції визначається в кінці місяця, а продукція на склад з виробництва, як правило, надходить щодня. Тому в документах по руху готової продукції використовуються облікові ціни. У зв'язку з цим виникають відхилення фактичної собівартості від її вартості за обліковими цінами.

Обліковою ціною можуть служити планова собівартість, відпускні ціни (оптові або роздрібні) та ін

Продукція підприємств за своїм складом і призначенням ділиться на валову і товарну.

До складу валової продукції підприємства включають:

- вартість готових виробів, напівфабрикатів і послуг виробничого характеру, призначених для використання як всередині підприємства, так і відпущених на сторону;
- вартість виготовлення і ремонту тари, якщо вона не включається в ціну продукції. Валова продукція характеризує загальний обсяг виробничої діяльності підприємства незалежно від ступеня готовності продукції. [52, с.330]

Товарна продукція - це продукція, призначена для реалізації споживачам.

Готова продукція здається на склад у підзвіт матеріально відповідальним особам на підставі первинної документації. Якщо організація випускає вироби, які за технічними характеристиками не можуть складуватися (наприклад, великогабаритна продукція), то така продукція може прийматися замовником на місці знаходження (складання, виготовлення).

Основними завданнями аудиту надходження продукції власного виробництва є:

- Перевірка стану складського господарства, умов зберігання та забезпечення збереження продукції;
- Перевірка повноти і своєчасності її оприбуткування;
- Перевірка своєчасності та повноти інвентаризації та прийнятих за її результатами заходів;
- Перевірка реальності значаться залишків готової продукції на складі;
- Виявлення фактів розтрат, нестач і розкрадань продукції;
- Визначення втрат, зумовлених природними факторами і залежними від людей умовами зберігання продукції та її транспортування;
- Встановлення причин та посадових осіб, винних у допущених недостачі.

Реалізація готової продукції - важлива стадія кругообігу коштів підприємства, на якій визначається громадська корисність продукту.

Основними завданнями аудиту реалізації продукції є:

- перевірка обґрунтованості плану реалізації і його виконання;
- визначення правильності оформлення первинних документів, пов'язаних з реалізацією продукції, основних засобів, інших активів, а також надання послуг;
- встановлення наявності, своєчасності та правильності висновку договірних взаємовідносин підприємства з відповідними заготівельними та іншими організаціями;
- перевірка якості реалізованої продукції, рівня її товарності;
- контроль за правильним встановленням закупівельних та інших цін;

- визначення повноти та своєчасності надходження виручки на рахунки підприємства;
- перевірка виявлення резервів збільшення реалізації продукції та надходження виручки;
- перевірка повноти та правильності відшкодування покупцями витрат, пов'язаних з процесом реалізації;
- виявлення втрат на стадії збуту продукції та осіб, винних у цьому;
- організація обліку і перевірка достовірності звітних даних по реалізації продукції, виконаних робіт і послуг, а також з реалізації основних засобів і інших активів. [53, с.39]

На ТОВ «ВХ» за даними якого виконується дана випускна кваліфікаційна робота, готова продукція відображається у бухгалтерському балансі за фактичною собівартістю. Облік прибутку від реалізації готової продукції і визнання отриманого прибутку від реалізації готової продукції виробляти в міру її відвантаження і пред'явлення покупцю розрахункових документів.

При логічній перевірці шляхом зіставлення господарської операції, відображеної в документі, з різними взаємопов'язаними показниками і фактами визначається, чи була об'єктивна можливість її виникнення. Наприклад, порівнюється кількість випущеної і оприбуткованої готової продукції з виробничою потужністю цеху, що дозволяє оцінити об'єктивність оперативного обліку готових виробів.

Логічна перевірка у взаємозв'язку з іншими методичними прийомами перевірки документів дозволяє виявити приховання розкрадань, приписки виконаного обсягу робіт та інші зловживання. [54, с.24]

При контрольних звіреннях залишок на початок що перевіряється періоду разом із документують приходом повинен бути рівний документованої витраті разом із залишком на кінець періоду, що перевіряється. Початкові і кінцеві залишки звичайно базуються на даних інвентаризаційних описів. Такі звірення знаходять широке застосування для перевірки правильності оприбуткування і

списання у витрату окремих найменувань матеріальних цінностей, достовірності аналітичного обліку і т.д.

Зворотний рахунок використовується для перевірки розміру необгрунтованого списання сировини на виробництво при випуску визначеного виду готових виробів. Сутність прийому полягає в тому, що за фактичним випуску готових виробів обчислюється витрата сировини відповідно до встановлених норм за міжінвентаризаційний період, який зіставляється з фактично зробленими списаннями сировини по первинних документах за цей же час. У результаті встановлюють факти незаконного списання сировини і матеріалів на виробництво.

Фактична перевірка передбачає контроль фактичного стану, наявності та використання суб'єктами тих чи інших цінностей, що стали об'єктом контролю. При перевірці операцій з обліку та реалізації готової продукції аудитором можуть бути використані наступні прийоми. [55, с.392]

Інвентаризація являє собою перевірку в натурі об'єктів інвентаризації (зокрема, готової продукції) з метою забезпечення її схоронності. Спеціальна комісія перевіряє фактичну наявність готових виробів у місцях їх зберігання з метою підтвердження (не підтвердження) відповідних облікових даних. Результати перевірки записуються в інвентаризаційний опис. Без неї неможливо дати об'єктивну оцінку цілості майна, визначити дійсні втрати сировини, товарів при їх зберіганні і перевезеннях, збиток, заподіяний недостачами та іншими зловживаннями. Вона використовується для визначення вилученого майна за підробленими документами, завищення цін та інших неправомірних дій. [56, с.840]

У ході аудиторських процедур широко використовують обстеження об'єктів. Воно включає коло питань, пов'язаних з вивченням організаційно-виробничої діяльності і перевіркою забезпечення збереження майна. Зазвичай обстеження об'єктів доцільно проводити на початку аудиту. У процесі обстеження можна отримати інформацію про неполадки в організаційно-виробничої діяльності, а також знайти відповіді на багато питань щодо забезпечення

збереження майна безпосередньо на об'єктах. При обстеженні об'єктів доцільно ознайомитися з організацією і веденням обліку в місцях зберігання матеріальних цінностей і готової продукції, дотриманням чинних правил і порядку оформлення документами операцій по їх оприбуткуванню і вибуття. При цьому особлива увага звертається на ознайомлення з неофіційною документацією, тобто документами, не проходять бухгалтерську обробку.

При необхідності в коло обстеження включають: анкетування, хронометраж, фотографування, спостереження за поведінкою матеріально відповідальних працівників на робочих місцях та інші.

При аудиторських перевірках іноді необхідно перевірити якість готової продукції. У цьому випадку проводять контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво або здають готову продукцію для лабораторного аналізу. При контрольному запуску сировини і матеріалів у виробництво в присутності контролера та запрошеного експерта перевіряється весь технологічний процес, починаючи від зважування матеріалів, його обробки і закінчуючи визначенням ваги готової продукції. Це дає можливість перевірити фактичний вихід готової продукції і дійсна кількість витраченої сировини і зіставити з тими даними, які мали місце до контрольного запуску. [57, с.17]

На початку перевірки звертається особлива увага на правильність укладення договорів з покупцями готової продукції. Перевіряючи наявність і правильність укладення договорів, аудитори встановлюють забезпеченість планованих обсягів закупівель продукції договірної бази, своєчасність укладення договорів з кожним покупцем по кожному виду продукції, обґрунтованість вказаних в них обсягів, якості, термінів і способів поставки продукції, умов розрахунків та санкцій за невиконання договірних зобов'язань. При вивченні договорів аудитор звертає увагу на цілі придбання товарів, зазначені покупцем, законність договірних умов. Одним з недоліків при укладанні договорів є неоговорка часто в них про фінансові санкції, які повинна понести винна сторона. Наслідком цього може стати зростання неплатежів покупців або недопоставка продукції. Причому, якщо

потерпіла сторона звернеться до суду з позовом, то їй буде відмовлено через відсутність у договорі фінансових санкцій. [58, с.291]

У процесі перевірки важливе значення надається вивченню ритмічності випуску продукції і поставок продукції покупцям. Ритмічна робота підприємств є одним з основних умов виконання плану випуску продукції. Для цих цілей використовують розроблені підприємством плани і графіки випуску готової продукції, в яких передбачаються поквартальні, місячні, декадні і денні, у разі необхідності і погодинні, графіки. У процесі перевірки встановлюють, чи узгоджуються вони з термінами відвантаження продукції покупцям згідно з укладеними договорами поставки цієї продукції. Іноді перевірка ритмічності за період, що перевірявся доповнюється вибірковою перевіркою ритмічності випуску продукції усередині якого-небудь місяця по днях. За цими даними легко обчислити коефіцієнт ритмічності за період, що перевірявся шляхом ділення вартості фактично випущеної продукції в межах плану на вартість випуску за планом.

На наступному етапі здійснювався перевірка контролю складського обліку готової продукції. Облік готової продукції на складі веде завідуючий складом (комірник), що є матеріально відповідальною особою. Його приймають на роботу за погодженням з головним бухгалтером організації. З комірником укладається за встановленою формою типовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність. [59, с.92]

Якщо в штатному розкладі організації відсутня посада завідувач складом, то його обов'язки можуть бути покладені на будь-якого працівника організації за його згодою з обов'язковим укладенням договору про індивідуальну матеріальну відповідальність. Від займаної посади комірник може бути звільнений тільки після суцільної інвентаризації товарно-матеріальних цінностей і передачі їх за актом, затвердженим керівником організації. На кожен номенклатурний номер матеріалів комірник заповнює матеріал ярлик і прикріплює його до місця зберігання готової продукції. В ярлику вказують найменування продукції, номенклатурний номер, одиницю виміру, ціну та ліміт наявності продукції.

Правильність ведення обліку в місцях зберігання цінностей має великий вплив на стан складського обліку підприємства, оскільки при його занедбаності створюються найбільш сприятливі можливості для порушень і зловживань. Для цього необхідно ознайомитися з фактичним станом складського обліку. Перевіряється: наявність у достатній кількості книг або інвентарних карток складського обліку матеріалів, правильність їх заповнення і ведення по збереженим цінностям; своєчасність здійснення в них облікових записів і складання щомісячних звітів про рух матеріальних цінностей; правильність і своєчасність проведення їх інвентаризацій. [60, с.380]

Наступним етапом аудиту є перевірка умов зберігання, забезпечення збереження готової продукції. Для здійснення безперервності процесів розширеного виробництва підприємства створюють і поповнюють запаси товарно-матеріальних цінностей як складової частини їх виробничих фондів.

У ході аудиту встановлюють наявність та стан складських приміщень та інших ємностей, призначених для зберігання відповідних видів товарно-матеріальних цінностей, під'їзних шляхів і околоскладських майданчиків, ваговимірювальних приладів, протипожежних засобів, охорони, зберігання і складського обліку. Перевірку складських приміщень та ємностей для зберігання товарно-матеріальних цінностей рекомендується проводити шляхом їх огляду в натурі на початку аудиту.

Аудитори встановлюють технічний стан тих чи інших приміщень (наявність справної даху, стін, підлог, зашкелених і огорожених віконних прорізів, зовнішніх і внутрішніх замків на дверях і воротах, обладнання стелажними полицями, засіками), необхідних ваг, розрахункових таблиць, мірної тари та інших вимірювальних приладів, а також підтримання режиму вологості, температури і освітленості. При цьому звертають увагу на дотримання чинного порядку таврування ваг та інших вимірювальних приладів, забезпечення ними потреб підприємства, що перевіряється. Необхідно пам'ятати, що матеріали за секціями складів, а всередині їх за окремими групами матеріалів повинні розміщуватися таким чином, щоб забезпечити можливість швидкої їх приймання, відпуску та

перевірки наявності. У місцях зберігання кожного виду матеріалу повинні бути прикріплені ярлики, в яких зазначаються найменування, номенклатурний номер, одиниця виміру і норма запасу. [61, с.412]

Правильність свідчення терезів та інших вимірювальних матеріалів перевіряють шляхом зважування або переважування заздалегідь підготовленої партії цінностей; зважування гир або вимірювання об'єму ємностей.

Одним з найбільш важливих засобів контролю за збереженням власності є інвентаризація, при якій перевіряється схоронність цінностей і звіряє фактичну їх наявність з даними бухгалтерського обліку. Інвентаризація служить засобом перевірки організації матеріальної відповідальності, умов зберігання цінностей, правильності цін, достовірності бухгалтерського обліку.

Основними завданнями інвентаризації є:

- встановлення фактичної наявності господарських ресурсів;
- контроль за збереженням матеріальних цінностей шляхом зіставлення їх фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення наднормативних і невикористовуваних матеріальних цінностей;
- перевірка стану складського господарства, умов зберігання цінностей.

Відповідальність за проведення інвентаризації несуть керівник і головний бухгалтер підприємства.

Результати інвентаризацій повинні бути оформлені інвентаризаційними описами, які складаються за кожним місцезнаходженням матеріальних цінностей і матеріально відповідальній особі. Ніяких помарок і підчисток в описах не допускається. виправлення помилок проводиться шляхом закреслення неправильних записів і проставлення над закресленими правильних записів. виправлення повинні бути обумовлені та підписані всіма членами комісії та матеріально відповідальними особами. [62, с.672]

Якість проведення інвентаризацій встановлюють за даними інвентаризаційних описів, де перевіряють наявність найменування підприємства, місця проведення інвентаризації (склад, цех, комора), часу її проведення; повноти запису найменувань матеріалів, їх марки, сортності, артикулів і інших

характерних ознак; порядок виправлень і вказівок на кожній сторінці опису прописом показників, числа порядкових номерів товарно-матеріальних цінностей та загального підсумку кількості всіх одиниць в натуральному вираженні; наявність на інвентаризаційних описах підписів членів інвентаризаційної комісії, а також записи відповідальних осіб з їх підписом про правильність проведення інвентаризацій і прийнятті цінностей на відповідальне зберігання.

Якщо при формуванні інвентаризаційних матеріалів виявлені порушення, перевіряючий зобов'язаний їх вивчити і з'ясувати причини. Ці порушення можуть бути результатом недбалого ставлення комісії до виконання своїх обов'язків або результатом посадової фальсифікації з метою приховання встановлених фактів нестач і надлишків окремих видів товарно-матеріальних цінностей. [62, с.284]

При перевірці правильності обчислення собівартості продукції, аудитор вивчає калькуляційні розрахунки. При цьому він зобов'язаний встановити, чи не допущено зниження собівартості продукції. Аудитору важливо встановити правильність обліку витрат за окремими видами продукції, видами виробництв і робіт. Аудитор перевіряє достовірність звітних даних за фактичною собівартістю окремих видів продукції. Аудитором також уважно вивчаються витрати, що підлягають розподілу. При цьому перевіряється правильність їх розподілу як за часом включення у витрати, так і по об'єктах калькуляції та обліку. При перевірці правильності обчислення собівартості аналізуються основні фактори, що впливають на економію чи перевитрату коштів по кожній статті витрат.

3.2.Методика контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання

До готової продукції належить продукція, обробка, якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками й відповідає технічним умовам і стандартам. Рахунок 26 «Готова продукція» призначено для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства. За дебетом рахунка 26 «Готова продукція»

відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю. Аналітичний облік готової продукції ведеться за назвою, видами, типами, гатунками, розмірами.

- Основними завданнями контролю та перевірки процесу реалізації готової продукції є:
- ознайомлення з системою передачі готової продукції з виробництва на склад, умовами зберігання її на складі;
- перевірка стану обліку руху готової продукції на складі;
- контроль за правильністю відвантаження продукції покупцям і оформлення супровідних документів;
- контроль за ефективністю контрольно-пропускної системи;
- зустрічна перевірка повноти оприбуткування продукції у підприємств – одержувачів вантажів;
- перевірка документів на повернення забракованої продукції;
- контроль за своєчасністю і правильністю розрахунків з покупцями за відвантажену продукцію і перевірка повноти надходження коштів;
- оцінювання залишків нереалізованої продукції;
- перевірка достовірності звітних даних про збут (реалізацію) готової продукції.

Джерела контролю та перевірки готової продукції:

- змінний звіт комірника про приймання готової продукції з цеху;
- приймально-здавальні накладні, квитанції, нагромаджувальні відомості на здавання готової продукції з виробництва на склад;
- змінна відомість про надходження готової продукції виробництва на склад;
- нагромаджувальна відомість для обліку готової продукції в бухгалтерії в натуральному і вартісному вираженні;
- книга залишків готової продукції і напівфабрикатів власного виробництва;
- картки або книги складського обліку готової продукції;
- облікові записи в регістрах синтетичного й аналітичного обліку з рахунка 26 «Готова продукція». [64, с.61]

У ринкових умовах господарювання фінансова, стійкість підприємства, залежить від випуску конкурентоспроможної продукції, попиту на неї й обсягу реалізації.

Обсяг фактично випущеної продукції перевіряють за даними синтетичного й аналітичного обліку і звітності, а також за первинними документами, які підтверджують виробництво продукції та її приймання на склад. Достовірність даних про обсяг виробленої продукції в натуральному вираженні перевіряють за даними квартальної й річної звітності, а також за даними приймально-здавальних накладних, квитанцій, нагромаджувальних відомостей на здавання готової продукції з виробництва на склад, книги залишків готової продукції й напівфабрикатів, карток або книг складського обліку готової продукції. [65, с.428]

Перевіряючи правильність заповнення приймально-здавальних накладних, особливу увагу звертають на час здавання продукції, назву й номенклатурний номер, одиницю виміру, кількість продукції, фактичну виробничу собівартість. Разом із тим перевіряють наявність підписів, які підтверджують приймання й здавання продукції з виробництва на склад. Одночасно доцільно зіставити між собою копії приймально-здавальної накладної, які зберігаються на складі й у цеху з метою виявлення перекручень і приписок обсягу виробництва. Відтак приймально-здавальна накладна зіставляється з картокою або книгою складського обліку готової продукції для встановлення тотожності даних.

Синтетичний облік готової продукції ведеться не .а рахунку 26 «Готова, продукція» за фактичною виробничою собівартістю. Однак в аналітичному обліку можливе відображення готової продукції за обліковими цінами. Тому ревізору слід врахувати, що при списанні готової продукції з рахунку 26 «Готова продукція» сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від вартості готової продукції за обліковими цінами: визначається як добуток рівня (відсотка) відхилень і вартості відпущеної зі складу готової продукції за обліковими цінами. Цей рівень (відсоток) відхилень визначається діленням суми відхилень на початок місяця разом із сумою відхилень з продукції, що надійшла на склад із виробництва за звітний місяць, на суму вартості залишку готової

продукції за обліковими цінами на початок місяця та вартості оприбуткованої за звітний місяць з виробництва на склад готової продукції за обліковими цінами.

Якщо в бухгалтерії підприємства застосовуються оборотні відомості з обліку готової продукції за її видами, то необхідно дані складського обліку зіставити з кількісно-умовним обліком бухгалтерії за окремими складами і матеріально відповідальними особами. [66, с.289]

На деяких підприємствах ревізори практикують раптові перевірки окремих партій готової продукції, підготовлених до відвантаження або відпущених покупцям, але не вивезених. Результати таких перевірок оформляються актами, які пред'являються керівнику підприємства.

Потрібно ознайомлюватись з постановкою операцій з обліку готової продукції. Правильна постановка обліку забезпечує систематичний контроль за відвантаженням готової продукції, своєчасним надходженням коштів від покупців на рахунки в банка за реалізовані вироби та дає змогу відобразити ці операції на відповідних рахунках бухгалтерського обліку. Для забезпечення обліку реалізації готової продукції важливе значення має своєчасне укладення договорів із покупцями й замовниками. Для встановлення більш стійких зв'язків рекомендується укладати перспективні договори на декілька років із щорічним уточненням асортименту й кількості продукції. [67, с.360]

Також варто звертати увагу на протоколи розбіжностей постачальників і покупців та рішення арбітражного суду щодо спірних питань. Ревізор перевіряє, чи здійснюють керівники підприємств систематичний оперативний контроль і облік виконання укладених господарських договорів, враховуючи, що необхідно не тільки своєчасно застосовувати санкції за порушення договірних зобов'язань, а й попереджувати їх. Штрафні санкції передбачаються за порушення термінів відвантаження, постачання неякісної продукції, за некомплектність, відсутність або неналежне маркірування продукції та в інших випадках.

На основі журналу реєстрації договорів з покупцями і замовниками й карток обліку виконання договорів на постачання готових ревізори перевіряють ступінь виконання договорів і застосування санкцій із порушення їхніх зобов'язань. Якщо

будуть встановлені факти повернення готової продукції покупцям через її невідповідність чинним стандартам або технічним умовам, з'ясовують причини, виявляють конкретних винуватців, обчислюють розміри завданих підприємству збитків. За виробами, які повернені покупцями після їх оплати, з'ясовують, чи були зроблені в бухгалтерському обліку сторнувальні записи обсягу реалізації й виробничої собівартості цих виробів на рахунку реалізації. [68, с.429]

На самому підприємстві ТОВ «ВХ» здійснюється оперативний контроль за рухом готової продукції. Так, щомісяця зіставляють показники облікових регістрів із даними книги залишків готової продукції, перевіряють, стан запасів готової продукції на складі, своєчасність її оприбуткування й відвантаження.

Незалежність висновків аудитора чи аудиторів має забезпечуватися з усіх питань, що стосуються цієї роботи. У ході перевірки і складання висновку аудитор повинен показати відповідний рівень професійного ставлення до справи. Аудитору потрібно мати достатню уяву про структуру внутрішнього контролю для того, щоб скласти план своєї роботи, визначити характер і кількість перевірюваних показників та строк перевірки. У ході аудиту засобами інспектування, спостережень, опитів, вивчення документів має бути зібраний матеріал, який в достатній мірі підтверджує наявні дані для складання висновку про фінансову звітність [69]. До предметної області дослідження в першу чергу слід віднести інформацію про: технологію виробництва; виробниче обладнання; структуру виробничого управління; критерії оцінки доходів; розмежування суми доходів за періодами визнання.

Джерела інформації для перевірки та контролю реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг згруповані на Рис. 3.1.

Попередньо, для проведення аудиту, клієнт надсилає на адресу аудиторської фірми Листа-замовлення з проханням на проведення аудиту, в якому зазначає мету проведення аудиту і завдання, які необхідно вирішити в процесі аудиту, бажаний масштаб аудиторської перевірки. Розглянувши пропозиції щодо проведення аудиту, аудиторська фірма (аудитор) надсилає Лист-згоду, у якому дає згоду на проведення аудиту або відмовляється від запропонованої роботи.

Детальний зміст договору про проведення аудиту може бути різним залежно від конкретної ситуації, проте існує ряд моментів, які в будь-якому разі повинні знайти відображення в договорі (період і масштаб аудиторської перевірки, об'єкт аудиту, права та зобов'язання аудиторів, що здійснюють перевірку, вартість робіт, відповідальність аудиторів, перелік матеріалів, необхідних для перевірки). [71, с.456]

Внутрішні нормативні та загальні документи клієнта

Документація суб'єктів внутрішнього контролю з питань контролю за процесом реалізації

Місця зберігання продукції сільськогосподарського призначення

Основні пункти Наказу про облікову політику клієнта з питань обліку доходів, витрат та процесів реалізації

Предметна область дослідження процесу реалізації продукції, товарів, робіт та послуг

Інформаційні потоки щодо реалізації продукції, товарів, робіт та послуг

Регістри зведеного синтетичного обліку, управлінська, статистична та фінансова звітність

Первинні документи та реєстри обліку по рахунках, призначених для обліку реалізації

Інші документи, що відображають факти діяльності, пов'язані з реалізацією продукції

Договори з контрагентами.
Договори з матеріальновідповідальними особами

Рис. 3.1. Джерела інформації для перевірки та контролю реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг на ТОВ «ВХ»

Основними завданнями аудиту реалізації продукції (робіт і послуг) є встановлення правильності: - відображення в обліку фактичної виручки від реалізації робіт (послуг); - відображення в обліку фактичних витрат на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг); - визначення сум податкового доходу від реалізації готової продукції (робіт, послуг) та підтвердження сум податкових витрат, для достовірної суми визнання бази оподаткування податком на прибуток та ПДВ [70]. Розкриття основних завдань аудиту операції з обліку реалізації продукції, товарів, робіт та послуг, представлено на Рис. 3.2.

Рис. 3.2. *Завдання аудиту реалізації продукції
(товарів, робіт та послуг) на ТОВ «ВХ»*

Із метою запровадження методу аудиту доходів від реалізації продукції (робіт, послуг), аудиту витрат і собівартості продукції і фінансових результатів, а також кількості необхідних аудиторських процедур, аудитор проводить тестування внутрішнього контролю і системи бухгалтерського обліку, яке дозволяє отримати відповіді на такі запитання: аналітичний облік доходів і витрат здійснюється за достатнім рівнем деталізації; відвантаження продукції й товарів санкціонується належним чином; дані аналітичного обліку звіряються із синтетичними регістрами та Головною книгою; бухгалтерський облік доходів від реалізації продукції (робіт і послуг) і фінансових результатів ведеться відповідно до вимог П(с)БО 15 «Доходи», бухгалтерський облік витрат ведеться відповідно до вимог П(с)БО 16 «Витрати». Ефективними прийомами аудиторського контролю визначення правильності вказаних обсягів реалізації і якості реалізованої продукції є контрольне зважування та лабораторний аналіз окремих партій продукції. В наш час досить часто зустрічаються випадки шахрайства, коли якість сільськогосподарської продукції навмисне занижується закупівельними організаціями з метою зменшення ціни, що призводить до збитків. Слід також практикувати зустрічну перевірку даних на відповідність відправленої продукції прийнятій. Це дозволяє виявити розбіжності і вжити відповідні заходи. Правильність визначення виручки від реалізації аудитор перевіряє за рахунками доходів та витрат від реалізації: 70 «Доходи від реалізації», 90 «Собівартість реалізації», 93 «Витрати на збут». [72]

Загальними принципами та основними направляючими аудиту реалізації продукції, робіт, послуг є:

- зниження ризику реалізації неякісної продукції;
- зменшення каналів нелегального просування продукції;

- обґрунтованість запланованих обсягів реалізації продукції (робіт, послуг);
- виконання об'єму заказів (договірних обов'язків) на продукцію, товари (роботи, послуги);
- дотримання якості реалізованої готової продукції, товарів;
- своєчасність поставки продукції, товарів (виконання робіт, послуг);
- контроль за своєчасною оплатою за реалізовану продукцію.

При узагальненні результатів аудиторської перевірки по реалізації у річній звітності виникнуть такі коригування:

- у ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» коригування суми по рядках: 1125 «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», 1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»;
- ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» коригування суми по рядках: 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», 2050 «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)»;
- ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів (прямим методом)» коригування суми по рядку 3000 «Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) від операційної діяльності». [72]

Крім коригування форм фінансової звітності можуть бути рекомендовані уточнення до показників податкової звітності: - Податкова декларація з податку на прибуток рядок 02 «Дохід від операційної діяльності (дохід від реалізації товарів (робіт, послуг))» та рядок 05.1 «Собівартість придбаних (виготовлених) та реалізованих товарів (робіт, послуг)»; - Податкова декларація з податку на додану вартість визначає коригування колонок А та Б по відношенню по уточнення податкових зобов'язань рядок 9 та податкового кредиту рядок 17. [73]

Якісна фінансова інформація зменшує інформаційний ризик споживачів фінансових звітів. Недоброякісна, тобто викривлена інформація з фінансових результатів, яка узагальнюється, спотворює макроекономічні показники та призводить до прийняття неадекватних управлінських рішень на загальнодержавному рівні. Питанням дослідження контролю процесу реалізації продукції, товарів, робіт, послуг надається увага, як з боку ділянки дослідження

по достовірності формування сум доходу за видами діяльності на підприємствах та повноти визнання сум щодо собівартості та понесених витратах із аудиторського дослідження окремих ділянок обліку є важливим і актуальним питанням щодо об'єктивності даних фінансових результатів.

3.3. Узагальнення результатів контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання

Процес випуску готової продукції й наступні за цим операції по її реалізації тісно взаємозалежні. До основних питань контролю реалізації готової продукції можна віднести такі:

- перевірка даних про випуск і здачу на склад готової продукції;
- контроль організації складського обліку готової продукції й забезпечення належних умов зберігання готових виробів;
- перевірка обґрунтованості здійснення операцій з реалізації готової продукції;
- перевірка вірогідності інформації про кількість реалізованої у звітному періоді готової продукції;
- контроль розподілу витрат між залишками готових виробів на складі й реалізованій готовій продукції.

Отже, приступаючи до перевірки даної ділянки діяльності підприємства, потрібно почати вивчати погодженість цехових і складських відомостей про випуск готової продукції. Для цього проводиться взаємна перевірка приймально-здавальних накладних і карток складського обліку готової продукції. Як додаткові джерела контролю залучаються різні відомості обліку виробленої продукції (журнали, книги) у розрізі виробничих підрозділів або видів готових виробів. Вибірково перевіряється реальність даних виробленої й зданої на склад готової продукції. У цих цілях ревизор вивчає документи про витрату матеріалів у виробництво на певну дату (період), маршрутні аркуші, наряди. Ця перевірка

дозволяє переконатися в здійсненні операцій, що підтверджують випуск зазначеної кількості готових виробів. Причому це не єдиний спосіб контролю вірогідності даних про випуск готової продукції. Ревізор, наприклад, може з'ясувати граничну потужність виробничого устаткування і тим самим довести неможливість більшого за кількістю випуску продукції. [74, с.5]

Контроль організації складського обліку готової продукції «обернено пропорційний» однойменній процедурі, яка виконується з матеріальними цінностями, тобто продукція надходить із цеху, а матеріали відпускаються у виробництво. Реалізація ж готової продукції проводиться контрагентам (продукція залишає межі підприємства), у той час як матеріали надходять від них (ззовні).

Ревізор з'ясовує, наявність на підприємстві складу готової продукції чи ж виробничі запаси й готові вироби зберігаються в одному приміщенні. В іншому випадку необхідно впевнитися, що матеріали й готова продукція зберігаються окремо.

Далі перевіріть піддаються дані карток складського обліку готової продукції. За допомогою хронологічного контролю ревізор визначає залишки конкретного виду продукції, після чого порівнює їх із сумами залишків, зазначених у картках.

Підтвердження документальних даних про залишки готової продукції на складах підвищує значимість інвентаризації, проведеної в рамках комплексної ревізії або тематичної перевірки. При інвентаризації ревізори повинні, насамперед, приділяти увагу відповідності готових виробів установленим якісним і кількісним параметрам. [75, с.1072]

При візуальному огляді готових виробів на складі може бути виявлена не тільки недостача, але й підміна продукції, втрата продукцією своїх властивостей, відсутність належних умов зберігання. Тому перевіряючі не повинні підходити до процедури інвентаризації формально.

Обґрунтованість операцій з реалізації готової продукції цікавить перевіряючих з точки зору законності одержання підприємством економічної вигоди. Ревізор перевіряє, чи кожна операція підтверджена документами на

відпуск готової продукції, які повинні бути належним чином оформлені, тобто містити всі необхідні реквізити. Паралельно контролюється договірна документація. Виявлені розбіжності висвітлюються в матеріалах ревізії, потребують коригування з боку підприємства і є підставою для застосування штрафних санкцій до посадових осіб та відчуження коштів, отриманих підприємством незаконно.

Записи в журналі №3 (рах.36 “Розрахунки з покупцями й замовниками”) і відомості №3.1, підтверджені перевіркою документів на відпуск готової продукції й договорів, можна вважати деякою мірою достовірними.

Перевірка реальності здійснення окремих операцій по реалізації продукції дозволяє більш сміливо стверджувати про вірогідність інформації. Найпростішим варіантом контролю в цьому випадку є взаємна перевірка карток складського обліку й накладних на відпуск готової продукції. Якщо залишок готової продукції в картці на початок дня, у якому була зроблена операція, менший, ніж кількість відвантаженої продукції за накладною, то в повному обсязі така операція вважається нездійсненою.

Якщо доставка продукції виконується підприємством продавцем, наприклад, власним автотранспортом, то член ревізійної групи може перевірити вантажопідйомність використовуваного автотранспорту, кількість рейсів. Потім з’ясовується віддаленість підприємства покупця, відстань і, природно, обсяг покупки. Порівняння взаємозалежних показників або підтверджує реальність зазначеного обсягу реалізації, або дає підставу не довіряти наданій посадовими особами підприємства інформації. Прямим наслідком другого варіанта (недовіри) є проведення зустрічної перевірки, щоб відновити реальну картину здійсненої операції. [76, с.372]

Прийом зустрічної перевірки займає особливе місце в ревізії операцій по реалізації. Це пов’язано з досить високою ймовірністю підробки. Наприклад, на підприємстві у накладній указується відпуск 100 одиниць готової продукції за ціною 20 грн. за штуку. Покупець перераховує на розрахунковий рахунок 2000 грн., але, за попередньою домовленістю, в отриманій накладній указується

кількість 50 одиниць. Тобто постачальник списує на реалізацію 100 виробів, а покупець одержує вдвічі менше. «Втрачена» половина, реалізується нелегально, а отриманий виторг ділиться між учасниками змови. Виявити таке порушення можна тільки за допомогою зустрічної перевірки. Порівнявши різні примірники договорів і накладних в обох контрагентів, ревізор досить легко виявить прихований факт підробки.

Навіть при відсутності підозр щодо вірогідності даних про реалізації продукції доцільно проводити вибіркові зустрічні перевірки в покупців. При цьому вибір ревізора повинен падати на операції:

- проведені з великими сумами;
- здійснювані з постійними клієнтами;
- які мають «круглі» суми, наприклад, 30 000, 12 000, а не 14 382;
- по яких утворилася прострочена заборгованість. Перевірка правильності розподілу витрат (фактичної виробничої собівартості) між реалізованою готовою продукцією та її залишками на складі допускає здійснення контрольних розрахунків з боку перевіряючих. У цьому випадку застосовується прийом техніко економічних розрахунків. Причому, знаючи принцип розподілу, ревізор не витратить багато часу на перевірку розрахунків.

Розглядаючи перевірку фінансових результатів, необхідно уточнити, що методика визначення прибутку (збитку) підприємства дозволяє одержати більш реальну інформацію про результати діяльності порівняно з прибутком, обумовленим у системі податкового обліку. Тобто нас цікавить не прибуток як база оподаткування, а результат перевищення до ходів над витратами, понесеними підприємством у рамках фінансово господарської діяльності. [77, с.436]

З іншого боку, обсяг роботи ревізорів залежить від форми проведення контролю. Якщо проводиться комплексна ревізія, то перевіряючі вже вивчили дані про витрати й обсяги реалізації. Тобто контроль фінансових результатів є логічним продовженням попередніх йому пунктів програми ревізії. Коли ж

фінансові результати досліджуються ревізорами в рамках тематичної перевірки, необхідно з'ясувати обґрунтованість включення тих або інших витрат у виробничі витрати й переконатися у вірогідності даних про отриманий виторг (доходи).

Контроль формування фінансових результатів підприємства спрямований на перевірку правильності визначення фінансового результату, а саме – чистого прибутку підприємства. Ця процедура допускає послідовний контроль формування певних видів доходів. [78, с.366]

На початку перевірки ревізор з'ясовує для себе правильність дії на підприємстві механізму формування фінансових результатів у системі рахунків. Для цього використовують журнал реєстрації господарських операцій, журнал ордер №6; документи, що підтверджують факт реалізації (відвантаження або оплати на підставі договору).

З метою забезпечення безперервної діяльності підприємства, воно повинно мати в своєму розпорядженні ті або інші матеріальні запаси. Запаси – матеріальні ресурси (засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності), необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, які зберігаються на складах або в інших місцях з метою їх наступного використання. [79, с.23] Одним із основних завдань цінового обліку готової продукції є приведення різної продукції промисловості до єдиного виразу – вартісного. В бухгалтерському обліку готова продукція повинна оцінюватись у відповідності до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю. Але оскільки така вартість може бути визначена лише після збирання всіх витрат та калькулювання її фактичної собівартості, постає потреба в щоденному обліку наявності та руху готової продукції для визначення її вартісних характеристик. [80, с.71]

Отже, процес аудиту готової продукції обов'язково повинен бутити відображений робочими документами, де показано відхилення у документації з вибраної вибірки видів готової продукції. Документування має важливе значення для роботи аудитора, узагальнює результати перевірки. Робочі документи аудитор розробляє самостійно із дотриманням декількох правил: по-перше, ці документи

повинні містити графи щодо відображення інформації в первинному обліку ТОВ «ВХ», а також графи щодо відображення виявленої інформації в результаті аудиту. Особливою графою є відхилення та примітки, у останній вказують причини відхилень та винуватців. [81, с.33]

Управлінський облік є невід'ємною частиною управління господарством, точніше тією складовою, що призначена забезпечити його максимальну ефективність, перевірку та контроль всіх процесів. Інструментарії обґрунтування управлінських рішень є активними і тому піддаються найбільш частим змінам з метою удосконалення. Вибір методів і моделей прийняття рішень повинен залежати, в першу чергу, від типу проблеми, що вирішується, від користувача інформації, і тільки у другу чергу, – від специфіки інформаційної системи. Відповідно до системи управлінського обліку підключені підсистеми фінансового обліку, аналізу, контролю, планування, прогнозування тільки в тих частинах, що стосуються конкретної управлінської мети. [82, с.201]

Стрімкий розвиток ринкових відносин на фоні ґрунтовних трансформаційних процесів політичного життя України вимагає від сучасного керівництва чіткого розуміння механізму гнучкого управління підприємством. Управлінський облік забезпечує можливість керувати діяльністю за допомогою системи аналітичних показників. Втім пов'язати процес формування облікової інформації та механізм її використання для обґрунтування управлінського рішення у повній мірі дозволяє побудова економічної моделі. Розгляд концепції інформаційного забезпечення системи управління готової продукцією та її збутом ґрунтується на чіткому розмежуванні понять інформація, інформаційні потоки, система інформаційного забезпечення. У широкому сенсі інформація розглядається як відомості про оточуючий світ та процеси, які в ньому відбуваються, що сприймаються людиною або спеціальним пристроєм [83, с.253]. Фінансова діяльність виробничого підприємства забезпечується передусім економічною інформацією, яка представлена окремими підвидами за різними напрямками класифікації [84, с.14].

Обробка економічної інформації лежить в основі процесу управління матеріальними, фінансовими, трудовими потоками. Інформаційні потоки є

специфічним об'єктом, ефективне управління якими потребує розробки самостійної інформаційної системи. Управління матеріальними та пов'язаними з ними інформаційними та фінансовими потоками є предметом вивчення логістики. Концепція логістичного підходу до управління матеріальними, фінансовими потоками у торгівлі дозволяє стверджувати: на кожному етапі безперервного руху потоків готової продукції формується система показників, що підлягає обов'язковому обліку та контролю. Напрями руху інформаційних потоків вказують, що система очікуваних показників повинна бути узгодженою між усіма суб'єктами споживання. [85, с.15]

Послідовність і напрями контролю реалізації готової продукції:

1. Загальна оцінка виконання плану реалізації підприємством та в розрізі договорів з покупцями по звітних періодах року (методи аналізу даних про виконання договорів з покупцями).
2. Перевірка виконання графіка відвантаження готової продукції покупцям-замовникам:
 - а) перевірка організації обліку у відділах збуту за відвантаженням продукції покупцям. Достовірність обліку контролюється методом порівняння показників накладних на відвантаження з даними оперативного обліку відділу збуту;
 - б) перевірка своєчасності відвантаження готової продукції методом порівняння даних про випуск продукції та її відвантаження по датах місяця, ураховуючи обсяги залишків на складі, візуальної перевірки документів (розпоряджень, товарно-транспортних накладних).
3. Перевірка своєчасності здачі первинних документів про відвантаження продукції покупцям до бухгалтерії (метод порівняння дати звіту і дати відвантаження).
4. Перевірка своєчасності і правильності оформлення платіжних документів для розрахунків з покупцями (рахунків-фактур, платіжних доручень-вимог фінансовим відділом, бухгалтерією). Застосовується метод візуальної перевірки реквізитів документів, аналіз листування з покупцями, арифметична перевірка обсягів за вартістю, договірних цін, ПДВ.

5. Перевірка дотримання методики бухгалтерського та податкового обліку, достовірності даних про розрахунки з покупцями та обсяги реалізації продукції:

- а) перенесення залишків з рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» з минулого місяця на початок поточного місяця, відповідність їх даних Книзі головних рахунків;
- б) обґрунтованість бухгалтерських записів поточного ревізованого місяця.
- в) правильність ведення податкового обліку по ПДВ, валових доходів по операціях з реалізації продукції (робіт, послуг).

6. Перевірка достовірності звітності (ф. 2) про фінансові результати, податкової звітності з обсягів реалізації продукції. [86, с.6]

Актуальність і значимість розгляду впровадження системи внутрішнього контролю готової продукції та її реалізації на підприємстві полягає в тому, що результатом діяльності будь-якого виробничого підприємства або організації є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг. Вартість готової продукції переходить зі сфери виробництва в сферу обігу, де визначаються кінцеві фінансові результати й фінансова стійкість підприємства. З цього й постає питання приділення більшої уваги до обліку та контролю готової продукції та якомога якіснішого здійснювання перевірки шляхом запровадження системи внутрішнього аудиту. Це запровадження дасть змогу економити на залученні зовнішніх аудиторів, які виконують ті ж процедури оцінки та перевірки.[87, с.494]

Для здійснення внутрішнього контролю на підприємствах можна порекомендувати створення програми внутрішньогосподарського аудиту обліку готової продукції та її реалізації. Розробкою такої програми повинен займатися сектор внутрішнього аудиту, якого на даний момент переважно немає на підприємствах України. Підприємство вправі на підставі розпорядження директора створити для системи контролю за встановленим порядком ведення бухгалтерського обліку й надійністю функціонування системи внутрішнього контролю сектор внутрішнього аудиту. Цей сектор виконує важливу функцію керування, що охоплює облік, фінансовий аналіз і контроль, порівняння й оцінку фактично досягнутого результату з поставленими цілями й завданнями

підприємства. Він повинен систематично контролювати діяльність усіх об'єктів керування, виявляти причини відступу від стандартів, відхилення від цілей, поставлених перед конкретним об'єктом, що сприяє оперативному усуненню виявлених порушень. Організація сектору внутрішнього аудиту як виконуюча функція керування підприємством передбачає строгу регламентацію своєї діяльності, визначення прав, обов'язків і відповідальності фахівців, кваліфікаційні вимоги до них, організацію взаємин з підрозділами й персоналом підприємства. . [88,с.49]

На внутрішніх аудиторів можуть покладати й функції управлінського аудиту, метою якого є дослідження ділових операцій для напрацювання рекомендацій з ефективного використання ресурсів, оптимального досягнення кінцевого результату, що, у свою чергу, буде допомагати керівникам у виконанні їхніх функцій, виборі правильної політики підприємства. [89,с.37]

Сектор внутрішнього аудиту та перевірки робочих процесів повинен з метою об'єктивності його висновків бути незалежним від керівників підрозділів, підпорядковуватися дана служба повинна безпосередньо Генеральному директору. Комплектування служби варто робити за рахунок висококваліфікованих фахівців, які заслужили довіру, знають специфіку підприємства, його організаційну структуру, коло питань, що підлягає перевірці, законодавчі й нормативні акти, які володіють технікою й методикою проведення перевірок. Ціль контролю циклу випуску й продажу готової продукції, який здійснюється таким сектором внутрішнього аудиту, полягає в об'єктивній оцінці повноти, своєчасності й вірогідності відбиття в обліку й звітності показників даного циклу, тобто виторгу від реалізації, собівартості проданої продукції, управлінських і комерційних витрат і прибутку (збитку) від продажу. [90, с.3] При цьому в процесі контролю вирішується комплекс взаємозалежних завдань:

- аналіз облікової політики підприємства в частині, що регулює порядок організації обліку випуску й реалізації готової продукції відповідно до діючого законодавства;

- перевірка правильності документального оформлення операцій з випуску та реалізації продукції;
- дослідження порядку обліку й списання витрат на виробництво та реалізації готової продукції;
- оцінка повноти, своєчасності й вірогідності оприбуткування готової продукції на склад, відпуску та реалізації її покупцям;
- аналіз правильності і законності організації обліку операцій, пов'язаних з рухом готової продукції;
- контроль дотримання податкового законодавства в частині оподаткування операцій із реалізації готової продукції.

Внутрішній контроль організації бухгалтерського обліку випуску й реалізації готової продукції рекомендується проводити по наступних напрямках:

- дослідження облікової політики в частині використання рахунку 26 «Готова продукція»;
- здійснення арифметичної перевірки розрахунків відхилень фактичної виробничої собівартості, випущеної з виробництва продукції, від нормативної (планової) собівартості;
- контроль правильності організації обліку готової продукції та її списань;
- перевірка правомірності розподілу витрат на продаж рахунку 93 «Витрати на збут» по видах продукції;
- аналіз операцій із продажу, що включає перевірку вірогідності відбиття сум фактичної собівартості відвантаженої продукції на підставі даних аналітичного обліку й первинних документів складського обліку, правильності (своєчасності) відбиття суми виторгу за відвантажену продукцію на рахунку 90 «Собівартість реалізації» на підставі первинних документів.

Результати перевірки оформляються у формі робочих документів контролю аналітичного й синтетичного обліку готової продукції та її реалізації на підприємстві й представляються в робочий документ «Результати перевірки обліку готової продукції та її реалізації», який створюється за рекомендаціями міжнародних стандартів аудиту. [91, с.955]

У процесі контролю необхідно також на підставі первинних облікових документів установити відповідність сум аналітичного й синтетичного обліку по рахунках, що відбивають рух готової продукції. Із цією метою суми, відбиті в первинному документі, зіставляються з даними регістрів аналітичного й синтетичного обліку по рахунку, який аналізується, за певний період. Впровадження запропонованої організації внутрішнього аудиту обліку готової продукції та її реалізації дасть змогу поліпшити фінансові результати роботи підприємства. Вигоди від роботи сектора внутрішнього аудиту не обов'язково відображаються грошовим вимірником, тому що це можуть бути певні конкурентні переваги, закріплення позицій на ринку, заохочування вітчизняних та іноземних інвесторів, а також зменшення ризику нестачі готової продукції крім того, факт наявності на підприємстві аудиторів дає значний профілактичний ефект, який примушує окремих потенційних злодіїв відмовитися від думки про шахрайство.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ВХ» документально оформляє облік реалізації готової продукції за допомогою оборотно-сальдової відомості. Для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, наданих послуг призначено рахунок «Собівартість реалізації», який за кредитом відображає списання в порядку закриття дебетових оборотів на фінансовий результат. Основний документ, який передуює здійсненню збуту готової продукції є договір, укладений з покупцем чи замовником. Незважаючи на те, що договір є більш фінансово-юридичним документом, що регулює права та обов'язки сторін, він містить інформацію, яка має важливе значення і для обліку. Це насамперед умови поставки готової продукції, обсяги, вартість, а також терміни виконання.

Висновки до третього розділу

Важливим етапом діяльності будь-якого виробничого підприємства, а ТОВ «ВХ» зокрема, є формування достовірної інформації про наявність на складі та рух готової продукції, а також її реалізації покупцям і замовникам. Провівши

відповідне дослідження щодо обліку та контролю такого роду інформації суб'єктом господарювання, можна підсумувати наступне: кожна операція, тобто надходження продукції з виробництва на склад, чи її реалізація за межі підприємства повинна оформлятися відповідними первинними документами. Ці документи повинні мати ряд обов'язкових реквізитів. У роботі запропоновано деякі уточнення щодо удосконалення товарно-транспортної накладної, а також подано пропозиції з формування Графіка відвантаження замовлених обсягів продукції у розрізі конкретних партій.

Отримана така інформація та систематизована допоможе керівнику краще контролювати виконання домовленостей з клієнтом щодо збуту продукції. Вважаю за доцільне застосування рахунків позабалансового обліку для відображення операцій з готовою продукцією. Це виключає потребу у здійсненні додаткових розрахунків та відображенні коригування нормативної (планової) собівартості до рівня фактичної, адже випущена з виробництва продукція протягом місяця оприбутковується і списується при реалізації на позабалансовому рахунку по цінам реалізації. А на рахунку 26 «Готова продукція» один раз в кінці місяця, після збирання всіх виробничих і розподілу загальновиробничих витрат, відображається випущена з виробництва та реалізована готова продукція за фактичною собівартістю.

Сектор внутрішнього аудиту та перевірки робочих процесів повинен з метою об'єктивності його висновків бути незалежним від керівників підрозділів, підпорядковуватися дана служба повинна безпосередньо Генеральному директору. Комплектування служби варто робити за рахунок висококваліфікованих фахівців, які заслужили довіру, знають специфіку підприємства, його організаційну структуру, коло питань, що підлягає перевірці, законодавчі й нормативні акти, які володіють технікою й методикою проведення перевірок. Ціль контролю циклу випуску й продажу готової продукції, який здійснюється таким сектором внутрішнього аудиту, полягає в об'єктивній оцінці повноти, своєчасності й вірогідності відбиття в обліку й звітності показників

даного циклу, тобто виторгу від реалізації, собівартості проданої продукції, управлінських і комерційних витрат і прибутку (збитку) від продажу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення наукових задач, що полягає в дослідженні й розробці науково-методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення методики обліку, аналізу і аудиту готової продукції та її збуту на торгівельних підприємствах на прикладі ТОВ «ВХ». Одержані результати свідчать про досягнення поставленої мети та дають змогу зробити певні висновки й внести пропозиції:

1. В умовах нескінченних змін правил бухгалтерського обліку, у зв'язку зі втратою чинності одними та виданням натомість нових законодавчих актів, інструкцій, положень та листів виникають проблемні ситуації та невирішені питання в організації та методиці обліку операції, пов'язаних з виготовленням та реалізацією готової продукції. Існування різних варіантів оцінки готової продукції, формування її собівартості, документального оформлення, відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку породжує проблемні ситуації, які доводиться розглядати як практикуючим бухгалтерам, так і дослідникам, авторам посібників, наукових статей, аудиторам та ін. З вирішенням деяких аспектів, у роботі систематизовано судження ряду економічнів, щодо формування готової продукції, визначення її вартості за виробничої собівартість та продажними цінами.
2. Будь-яка діяльність, що здійснюється в Україні, регулюється нормативними та правовими актами. У роботі зосереджено увагу на відповідності організації обліку виробництва та збуту продукції відповідно до національних положень стандартів, зокрема П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати», а також наближення діючої нормативної практики до міжнародного досвіду обліку й аудиту.
3. У процесі розкриття організації обліку готової продукції на ТОВ «ВХ» велике значення приділено первинним документам, які супроводжують її

оприбуткування на склад та відпуск (продаж) за межі підприємства. Визначено проблемні питання відображення інформації у цих документах, зокрема товарно-транспортної накладної. Запропоновано їх уточнення, шляхом впровадження граф, які мають необхідне значення для управління рухом готової продукції. А також запропоновано використовувати Графіка відвантаження замовлених обсягів продукції у розрізі конкретних партій та здійснювати доставку замовлень власним транспортним засобом для точного та легшого прорахунку собівартості відвантаженої продукції.

4. На складах та в бухгалтерії ТОВ «ВХ» для обліку готової продукції, крім натуральних вимірників, використовують також вартісні. Для забезпечення точності обліку руху готової продукції в бухгалтерії протягом місяця на основі первинних документів по прибутку та витратах ведуть накопичувальні відомості випуску продукції у натуральному та вартісному вираженні та накопичувальну відомість відвантаженої продукції. Оскільки до кінця місяця фактична собівартість готової продукції невідома, її обліковують за цінами продажу. В процесі дослідження було виявлено, що в зв'язку з невеликими оборотами на підприємстві контроль за формуванням собівартості готової продукції більш прозорий. Тому відхилення фактичної собівартості від планової може бути мінімальним чи зовсім відсутнім.

5. В результаті дослідження можливості та доцільності застосування рахунків позабалансового обліку для відображення операцій з готовою продукцією, можна зробити висновок, що застосування в обліку підприємства позабалансових рахунків виключає потребу у здійсненні додаткових розрахунків та відображенні коригування нормативної (планової) собівартості до рівня фактичної, адже випущена з виробництва продукція протягом місяця оприбутковується і списується при реалізації на позабалансовому по цінам реалізації. А на рахунка 26 «Готова продукція» один раз в кінці місяця, після збирання всіх виробничих і розподілу загальновиробничих витрат, відображається випущена з виробництва та реалізована готова продукція за фактичною собівартістю.

6. Автоматизація повсюдно вважається головним, найперспективнішим напрямом розвитку промислового виробництва. Завдяки звільненню людини від безпосередньої участі у виробничих процесах, а також високій концентрації основних операцій значно поліпшуються умови праці та економічні показники виробництва. Автоматизація обліку готової продукції та її збуту дозволяє скоротити обсяги облікових робіт, збільшити оперативність облікових даних та значно розширити аналітичні можливості економічної служби підприємства з метою забезпечення його керівництва необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень.

7. при автоматизації обліку підприємств розрізняють інформаційні комп'ютерні системи, призначені для автоматизації ведення бухгалтерського обліку і системи, які призначені для виконання облікових робіт, пов'язаних з оперативним та управлінським обліком виробництва, зберігання і продажу продукції. На відміну від бухгалтерських програм, які здебільшого забезпечують складання звітності, системи оперативного і управлінського обліку – це інструмент бізнесу. Проте найбільший ефект досягається при проведенні комплексної комп'ютеризації бухгалтерського, оперативного, фінансового і управлінського обліку підприємства. Кінцевою метою комплексної автоматизації є створення інформаційної бази, яка б сприяла прийняттю управлінських рішень, вибору стратегії на основі аналізу господарської діяльності за різними показниками та досягненню конкурентоспроможності підприємства.

8. Аудит як важливий вид фінансового контролю має не тільки підтверджувати достовірність звітності про діяльність підприємства, а й включати діагностику господарюючого механізму, поєднувати зусилля технологів, конструкторів, менеджерів, маркетологів та інших фахівців для розробки стратегічних програм розвитку бізнесу. Це дасть змогу прогнозувати фінансову діяльність суб'єктів господарювання, впливати на ефективність їх роботи, запобігати банкрутству та іншим негативним явищам.

9. У роботі обґрунтовується доцільність застосування процедур відповідно до вимог міжнародних стандартів, а також запропоновано методику проведення

внутрішньої аудиторської перевірки наявності та руху готової продукції та її збуту. Проведена аналітичне дослідження полягає у вивченні поточного стану торговельного підприємства, його відхилень від запланованого рівня, а також виявлення чинників, що спричинили ці відхилення. Це є базою для прийняття аудитором обґрунтованих висновків, в яких потрібно відображувати:

- оцінку діяльності підприємства та його виробничих цехів, відділів збуту, яку здійснюють зіставленням фактичних результатів із запланованими або за попередній період;
- виявлення можливих резервів, їх величини і місць виникнення, що дасть змогу класифікувати їх за ступенем важливості, рівнем управління та часом дії;
- чітке формулювання проблем на основі вивчення чинників будь-яких відхилень для подальшого їх розв'язання.

Складність аналітичних процедур перекривається ефективністю. Аналітичні процедури проводяться аудитором протягом усього процесу аудиту, що дає змогу підвищити його якість і скоротити трудові витрати. Тому комплексний аудит як важливий напрям розвитку фінансового контролю має бути забезпечений нормативно-методичними науковими розробками, спрямованими на підвищення ефективності господарювання, впровадження нових технологій виробництва конкурентоспроможної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економічний аналіз: підруч. для вищ. навч. закл. / Є.В. Мних – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011, 302 с.
2. Організація та методика проведення загального аудиту / Баришніков Н.П. – К.: Філін, доповнене видання, 2010, 656 с.
3. ОСВІТА UA «Розділ – Бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.osvita.ua.
4. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник /Н. М. Ткаченко. – 3-ге вид. доповнене і перероблене. – К.: Алерта, 2018.– 926 с.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України 16.07.99 р. №996-XIV .
6. Платформа «ЛІГА: ЗАКОН» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства Фінансів України №291 (поточна редакція від 05.01.2018).
8. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: [Навч. Посіб.] / О. В. Лишиленко. – К. : Вид-во „Центр учбової літератури”, 2013. – 624 с.
9. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : [навч. посібн.] / В. В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2012. – 578 с.
- 10.Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник. – Тернопіль: Картбланш, 2012. – 628 с., С. 374–375.
11. Партин Г.О. Управлінський облік / Г.О. Партин, А. Г. Загородній. – К. : Знання, 2017. – 303 с.

12. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 №879.
13. Про оцінки збитку від розкрадання, недостачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 № 116.
14. Податковий кодекс України: за станом на 02.12.2010 №2755-VI
15. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 №246.
16. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318.
17. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / Ф.Ф. Бутинець – К.: Рута, 2009. – 29с.
18. Бондарчук Н.В. Інформаційне забезпечення управління процесом реалізації на підприємств / Н.В. Бондарчук // Економіка і суспільство. №7. – 2016 – с.2-5.
19. Дегтяр // Дегтяр А. Інформація як атрибут державно-управлінської діяльності / А. Держава та регіони. Серія «Державне управління». – 2010. – № 2. – С. 14–18.
20. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки / Й.Я. Даньків, М.П. Лучко, М.Я. Остап'юк. – К. : Знання, 2012. – 243 с.
21. Сук Л.К. Фінансовий облік : [навч. посіб.] / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К. : Знання, 2012. – 253 с.
22. Калугіна І.В. Ревізія готової продукції та її реалізація / І.В. Калугіна // Всеосвіта. – 2018. – № 1. – С. 2с.
23. Завгородній В.І. Облік витрат та прибутків за центрами відповідальності в умовах стандартизації обліку / В.І. Завгородній // Економіка. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – Вип. 51. – С. 21–26.
24. Правда М. Процес реалізації / М. Правда, О. Кремінь // Бухгалтерський облік і аудит. – 2017. – № 7. – С. 2–9.

- 25.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: [підручник] / Н.М. Ткаченко ; 6-е вид., доп. і перероб. – К. : Алерта, 2013. – 982 с.
- 26.Ковач С.І Облік та аудит виробництва і реалізації продукції / С.І. Ковач ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2011. – 19 с.
- 27.Дяківа Р.В. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / Під ред. Р.Дяківа. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2010. – 704с.
- 28.Сухарева Л.А., Петренко С.Н. Контроллинг – основа управления бизнесом. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2012. – 208с.
- 29.Годин В.В., Корнеев И.К. Информационное обеспечение управленческой деятельности: Учебник. – М.: Мастерство; Высшая школа, 2011. – 240с.
- 30.Балабанова Л.В., Алачева Т.И. Информационное обеспечение обоснования управленческих решений в условиях маркетинговой ориентации предприятия: Монография. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2013. – 143с.
- 31.Полонская Е. С бланка в базу данных // Компьютеры + Программы. – 2010. - № 1. – С.56–60.
- 32.Ванькович Д.В. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами промислових підприємств // Фінанси України. – 2012. – № 7. – С. 44–50.
- 33.Голов С. Управлінський облік як фактор підвищення якості корпоративного управління // Податкове планування. – 2015. – № 5 (55). – С. 41–50.
- 34.Дерій В. С. Ревізія та інвентаризація – найважливіші елементи методу економічного контролю // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2012. - № 20. - С 7-9.
- 35.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 01.07.2018 №996-XIV.
- 36.Чудовець В.В. Виділення етапів інвентаризаційного процесу, як важлива передумова створення ефективної методики проведення інвентаризації // Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. - № 11. - С-92-97.

37. Швець В.Г. Теорія та практика інвентаризацій: Підручник. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2013. – 525с.
38. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Основи аудиту. - К.: "Каравелла"; Львів : "Новий світ -2000", 2012. – С. 291-298.
39. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2011. – 402 с.
40. Загожай В.Б., Базась М.Ф., Матюха М.М. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.Б. Загожай, М.Ф. Базася. – К.: МАУП, 2015. – 968с.
41. Поплюйко А. М. Облік і аналіз використання виробничих запасів: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / А. М. Поплюйко; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2013. – 17 с.
42. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М. Контроль і ревизія: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3є вид. доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2010. – 544с.
43. Загожай В.Б., Базась М.Ф., Матюха М.М. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.Б. Загожай, М.Ф. Базася. – К.: МАУП, 2015. – 968с.
44. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.
45. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 09.08.2013 №209.
46. Енгстлер П. О. Ринкова економіка для бізнесменів-початківців / П.О.Енгстлер. – ВІК, 2009. – 223 с.
47. Завіновська Г. П. Економіка праці / Г. П. Завіновська. – Міністерство освіти і науки України. КНЕУ, 2013. – 298 с. – (Навч. посіб.).
48. Синк Д. С. Управління підприємством: планування та контроль / Д. С. Синк. – Прогрес. Економічні науки, 2013. – 532 с.
49. Генкін Б. М. Економіка та соціологія праці / Б. М. Генкін, З.В. Кондратьєва,

- О. Е. Азарова. – ІНФРА-М, 2016. – 447 с.
- 50.Новожилов В. В. Проблеми Вимірювання витрат та результати при оптимальному плануванні / В. В. Новожилов. – Наука, 2008. – 429 с.
- 51.Левкович О.А. Бухгалтерський облік: навч. посібник. 5-е вид. / О.А. Левкович, І.М. Бурцева. - Мн.: Амалфея, 2007. – 38с.
- 52.Сук П.Л. Облік виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції в умовах ринку: методологія і практика : монографія / П.Л. Сук – К. : НАУ, 2010. – 330 с.
- 53.Шелін С. Економічна суть розрахунків з покупцями і замовниками / С. Шелін // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2012. – № 9. – 39–44 с.
- 54.Приймачок О.М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О.М.Приймачок. – Київ, 2015. – 24 с.
- 55.Бухгалтерський облік у документах / Під ред. Л.М. Чернелевського. – К.: Пектораль, 2015. – 392 с.
- 56.Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2011. – 840 с.
- 57.Поплюйко А. М. Облік і аналіз використання виробничих запасів: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / А. М. Поплюйко; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2013. – 17 с.
- 58.Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Основи аудиту. - К.: «Каравелла»; Львів : «Новий світ», 2012. – С. 291-298.
- 59.Чудовець В.В. Виділення етапів інвентаризаційного процесу, як важлива передумова створення ефективної методики проведення інвентаризації // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. - № 11. - С-92-97.
- 60.Свірко, С. В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: навч. посібник. / С. В. Свірко. – Вид. 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 380с.

61. Сопко, В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. / В. В. Сопко, В. В. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 412 с.
62. Бутинець, Ф. Ф. Аудит: підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2012. – 672 с.
63. Атамас, П. Й. Основи обліку в бюджетних установах: навчальний посібник / П. Й. Атамас. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 284 с.
64. Стельмах, В. С. Контроль: інспектування, аудит, банківський нагляд: монографія / В. С. НПАОП – 2011. – 61 с.
65. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз, Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2015. - 428 с.
66. Ковалевський О.А. Транснаціональний бізнес і країни, що розвиваються: механізм економічної взаємодії. М.: Наука. - 2012. – 289 с.
67. Інституційні основи інноваційного розвитку економіки / [за заг. ред. В.Є. Новицького] – К.: КНТ, 2008. – 360 с.
68. Новожилов В.В. Проблеми вимірювання витрат та результати при оптимальному плануванні / В.В. Новожилов. – М. : Наука, 2008. – 429 с.
69. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017, № 2258-VIII.
70. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Мін. фінансів України від 07.02.2013, № з0336-13.
71. Загородній А.Г. Аудит : теорія і практика : [навчальний посібник] / А.Г. Загородній, М.В. Корягін. – Львів : Видавництво національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 456 с.
72. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності від 28 березня. 2013 р. № 433 Електронний ресурс / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
73. Податковий кодекс України: за станом на 02.12.2010 № 2755-VI.

74. Андрющенко Н. С. Суть і значення витрат: історичний аспект / Н. С. Андрющенко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №5. – С. 3-7.
75. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посібник / За ред. Р.Л. Хамяна, В.І. Лемішовського. – 4-те вид., доп. І перероб. – Львів: Нац. університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «Інтелект +» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2015. – 1072 с.
76. Іванюта П. В. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів: [навч. посібн.] / П. В. Іванюта, З. М. Левченко. – К. : Центр навч. літератури, 2006. – 362с.
77. Ніколенко Ю. В. Основи економічної теорії / за ред. Ю. В. Ніколенка. – 3-є вид. – К. : ЦУЛ – 2013. – 436 с.
78. Онисько С. М. Фінанси підприємств : [Підручник для студентів ВНЗ.] / С. М. Онисько, П. М. Марич. – 2-ге вид., стереотип. – Львів : Магнолія Плюс, 2015. – 366 с.
79. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для вузів. К.: Либідь, 2010. – 23 с.
80. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2011. – 71 с.
81. Сенюк Є. Економічна сутність запасів та їх оцінка на підприємстві / Сенюк Є. // Стратегії економічного розвитку підприємств в умовах глобалізації. – 2012. – 71 с.
82. Дерій В. С. Ревізія та інвентаризація – найважливіші елементи методу економічного контролю // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2012. – 21 с.
83. Укладачі Я.Д., Бухгалтерський облік за національними стандартами : [Практичний посібник] / Укладачі Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Р.О. Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2013. – 236 с.

84. Бухгалтерський словник / За ред. Проф. Ф.Ф.Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2011. – 224 с.
85. Мельничук Г. Інвентаризація запасів // Школа бухгалтера. – 2010. - №1. - 14-15 с.
86. Говорушко Т. А. Аналіз фінансових результатів підприємств спиртової промисловості / Т. А. Говорушко, Г. І. Лановська // АгроИнКом, 2011. – № 7-9. С. 1-10.
87. Должанський М. І., Должанський А. М. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: Навчальний посібник. – Л.: Львівський банківський інститут НБУ, 2013. – 494 с.
88. Чудовець В.В. Виділення етапів інвентаризаційного процесу, як важлива передумова створення ефективної методики проведення інвентаризації // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. - № 11. – 49 с.
89. Архангельська Ж. Порядок формування та віднесення на собівартість готової продукції//Бух.облік і аудит. – 2015. – 37 с.
90. Волкова І.В. Організація внутрішнього аудиту обліку та реалізації готової продукції на підприємстві / І.В. Волкова // Національна металургійна академія України, 2012, - 3с.
91. Дон. Р. Хенсен, Управлінський облік./ Дон. Р. Хенсен, Мерієн М.Моуєн, Небіл С.Еліас, Девід У.Сенков. – К. : Видавництво «Міленіум», 2011. – 955с.

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему:

**Організація та методика
контролю реалізації готової продукції суб'єктом господарювання**

Студентки 2 курсу, 6м групи
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації «Аудиторська
діяльність»

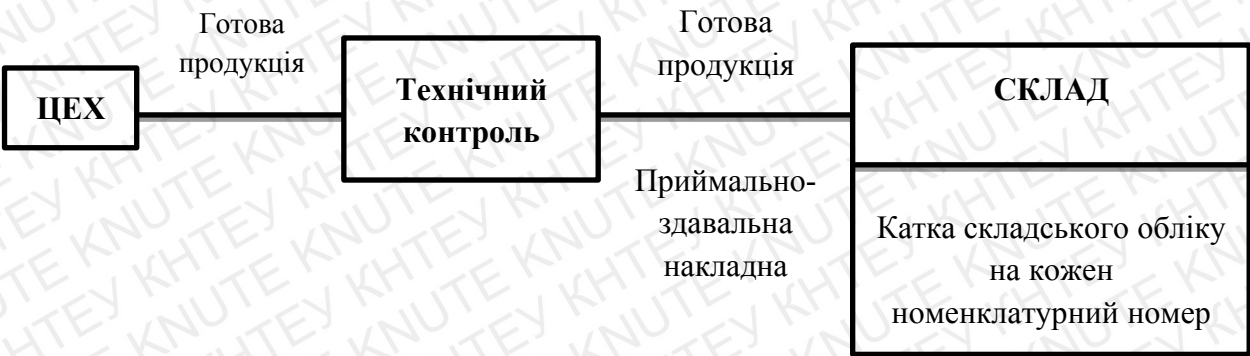
Рибачок Алли
Володимирівни

Науковий керівник,
канд. екон. наук, асистент
кафедри фінансового аналізу та аудиту

Пилипчук Наталія
Миколаївна

Київ 2018

Рух первинних документів з обліку готової продукції та її реалізації

На Накладній ставиться підпис покупця або іншої уповноваженої особи. Товарно-транспортна накладна виписується як правило в 6 примірниках:

- Покупцеві;
- клієнтові;
- водію;
- перепустка для охорони;
- залишається на заводі ,складі;
- під реєстрацію.

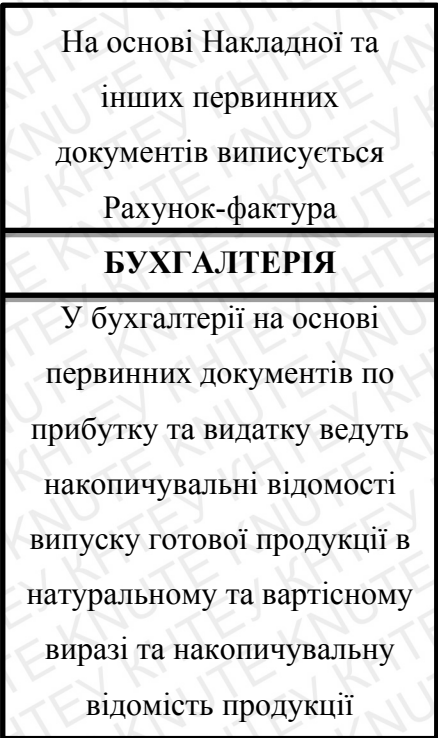
Рахунки-фактури на відвантажену продукцію направляються покупцям, а їх копії залишаються в бухгалтерії підприємства постачальника. В рахунках-фактури вказуються: найменування вантажоотримувача та відправника, їх адреса, номер угоди, найменування банку та його реквізити, сума рахунка-фактури, дата відвантаження та інша необхідна інформація.

Накладна

Відвантаження готової продукції

Рахунок-фактура

Постачальник	ТОВ «ВХ»
Адреса	04112, м. Київ, вул. Шамрила, буд.7-
Р/рахунок	26001500043489
в	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"
	МФО 300614
ЄДРПОУ	38124145
Тел./ф.	044-78-48-888

НАКЛАДНА

№

000675

від

" 01 " 07. 2018 р.

Одержувач ТОВ «ПРОД», 04112, м. Київ, вул. Вишгородська, 23, рр 26001500085730 в ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"

назва, адреса, банківські реквізити

Платник той самий

назва, адреса, банківські реквізити

Підстава згідно рах.00884 від 01.07.2018 року

N договору, наряду тощо

№	Найменування	Од. вим.	К-сть	Ціна	Сума
1.	Сумка шкіряна	шт	3	1000,00	3000,00
Всього з ПДВ (прописом) Три тисячі шістьсот гривень, 00 копійок			Разом	3000,00	
			ПДВ 20 %	600,00	
			Всього з ПДВ	3600,00	

Відвантажив(ла):

Отримав(ла):

© Інформаційно-аналітичний центр «ЛІГА»
© ТОВ «ЛІГА ЗАКОН»

Додаток Б

Видаткова накладна (бланк)

Рахунок-фактура (бланк)

Постачальник	ТОВ «ВХ»
Адреса	04112, м. Київ, вул. Шамрила, буд. 7-
Р/рахунок	26001500043489
в	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"
МФО	300614
ЄДРПОУ	38124145
Тел./ф.	044-78-48-888

РАХУНОК-ФАКТУРА

№

000326

від

" 01 " 07.2018 р.

Найменування	Од. вим.	К-сть	Ціна	Сума
Сумка шкіряна	шт	3	1000,00	3000,00
Всього				3000,00
Податок на додану вартість (ПДВ)				600,00
Загальна сума з ПДВ				3600,00

Загальна сума, що підлягає оплаті три тисяці шістсот грн. 00 коп.

Директор _____

Гол. бухгалтер _____

Додаток Г

Річна фінансова звітність емітента ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ВХ»

Баланс станом на 2015 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість	10	19	13
- первісна вартість	11	34	34
- накопичена амортизація	12	-15	-21
Незавершене будівництво	20		
Основні засоби:			
- залишкова вартість	30	1851	1568
- первісна вартість	31	3921	4222
- знос	32	-2070	-2654
Довгострокові біологічні активи:			
- справедлива (залишкова) вартість	35		
- первісна вартість	36		
- накопичена амортизація	37	()	()
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	40	8709	1757
- інші фінансові інвестиції	45		
Довгострокова дебіторська заборгованість	50		
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	55		
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	56		
Знос інвестиційної нерухомості	57	()	()
Відстрочені податкові активи	60		
Гудвіл	65		
Інші необоротні активи	70		
Гудвіл при консолідації	75		
Усього за розділом I	80		
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	243	1099
Поточні біологічні активи	110		
Незавершене виробництво	120		
Готова продукція	130		
Товари	140	355	
Векселі одержані	150		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість	160	15921	13795
- первісна вартість	161	15921	13795
- резерв сумнівних боргів	162	()	()
Дебіторська заборгованість за рахунками:			

- за бюджетом	170	5	
- за виданими авансами	180	347	1128
- з нарахованих доходів	190	352	623
- із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	25999	30949
Поточні фінансові інвестиції	220	45	45
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті	230	2	5221
- у т.ч. в касі	231		
- в іноземній валюті	240	76	155
Інші оборотні активи	250	235	428
Усього за розділом II	260		
III. Витрати майбутніх періодів	270	49	105
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275		
Баланс	280		
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	1250	1250
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-23843	-34937
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Накопичена курсова різниця	375		
Усього за розділом I	380	-22593	-33687
Частка меншості	385		
II. Забезпечення наступних виплат та платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	239	253
Інші забезпечення	410		
Сума страхових резервів	415		
Сума часток перестраховиків у страхових резервах	416		
Цільове фінансування	420		
З рядка 420 графа 4 Сума благодійної допомоги (421)	421		
Усього за розділом II	430	239	253
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	2317	
Відстрочені податкові зобов'язання	460		
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	2317	
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	5858	1426
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520	23303	1310
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	5537	21346
Поточні зобов'язання за розрахунками:			

- з одержаних авансів	540	389	488
- з бюджетом	550	63	19
- з позабюджетних платежів	560		
- зі страхування	570	44	87
- з оплати праці	580	117	229
- з учасниками	590		
- із внутрішніх розрахунків	600		
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	605		
Інші поточні зобов'язання	610	38934	65415
Усього за розділом IV	620	74245	90320
V. Доходи майбутніх періодів	630		
Баланс	640		

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

д/н
 Старостін В.М.
 Фізер С.В.

Звіт про фінансові результати за 2015 рік
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10	103632	88014
Податок на додану вартість	15	16342	14253
Акцизний збір	20	()	()
	25	()	()
Інші вирахування з доходу	30	()	-76
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	35	87290	73685
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	40	()	-1648
Валовий прибуток:			
- прибуток	50	87290	72037
- збиток	55	()	()
Інші операційні доходи	60	14182	12355
У т.ч. дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності	61		
Адміністративні витрати	70	-2544	-1814
Витрати на збут	80	-104496	-91881
Інші операційні витрати	90	-1862	-760
У т.ч. витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності	91	()	()
Фінансові результати від операційної діяльності:			
- прибуток	100		
- збиток	105	-7430	-10063
Доход від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120	271	272
Інші доходи	130	8670	493
З рядка 130 графа 3 Дохід, пов'язаний з благодійною допомогою (131)	131		

Фінансові витрати	140	-3791	-3630
Втрати від участі в капіталі	150	()	()
Інші витрати	160	-8810	-440
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	165		
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
- прибуток	170		
- збиток	175	-11090	-13368
У т.ч. прибуток від припиненої діяльності та/або прибуток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття у наслідок припинення діяльності	176		
У т.ч. збиток від припиненої діяльності та/або збиток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття у наслідок припинення діяльності	177	()	()
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	-4	-4
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	185		
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
- прибуток	190		
- збиток	195	-11094	-13372
Надзвичайні:			
- доходи	200		
- витрати	205	()	()
Податки з надзвичайного прибутку	210	()	()
Частка меншості	215		
Чистий:			
- прибуток	220		
- збиток	225	-11094	-13372
Забезпечення матеріального заохочення	226		

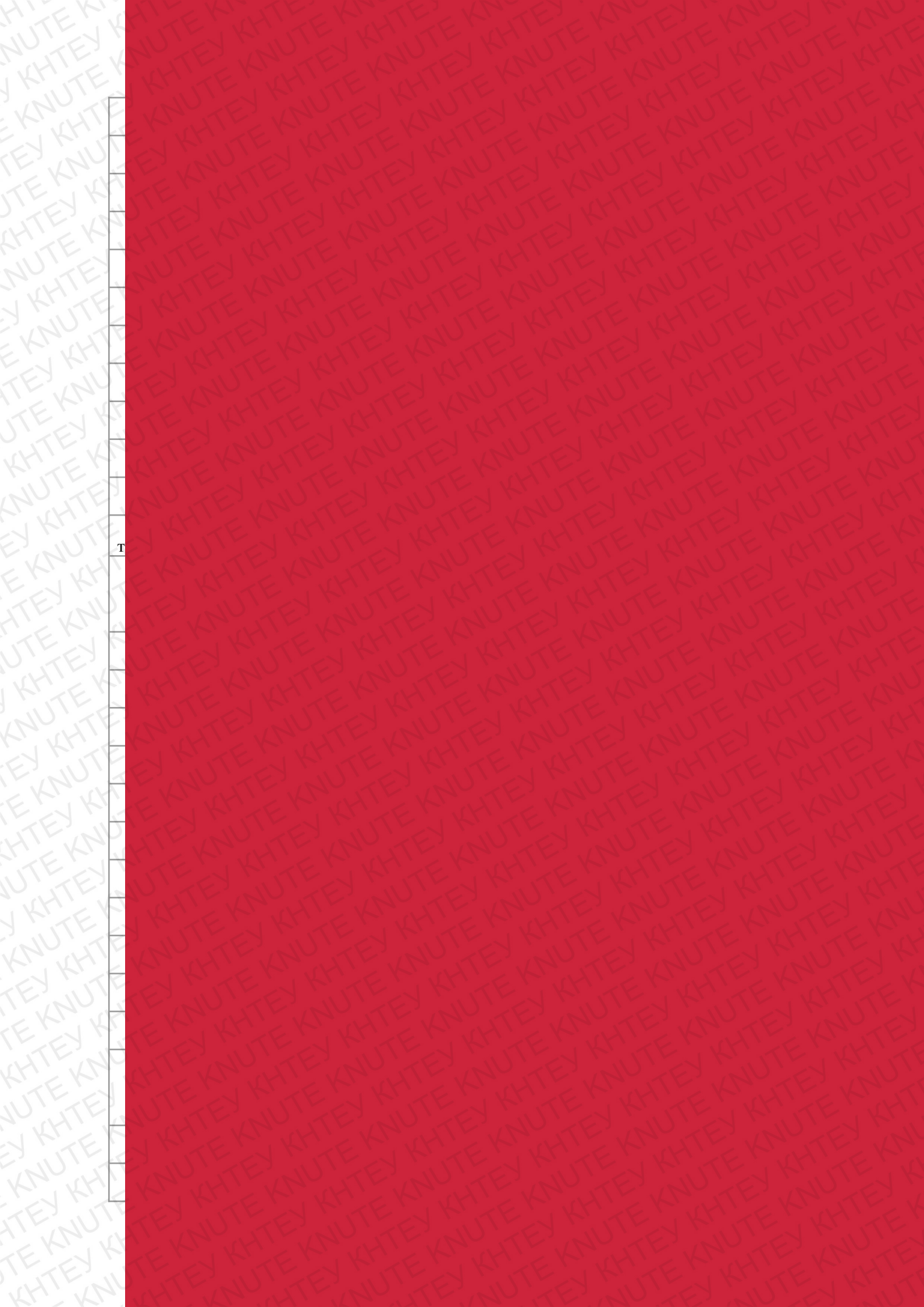
II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	20512	18071
Витрати на оплату праці	240	4352	2398
Відрахування на соціальні заходи	250	1607	883
Амортизація	260	906	1012
Інші операційні витрати	270	81526	72052
Разом	280	108903	94116

III. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

а	
---	--

T

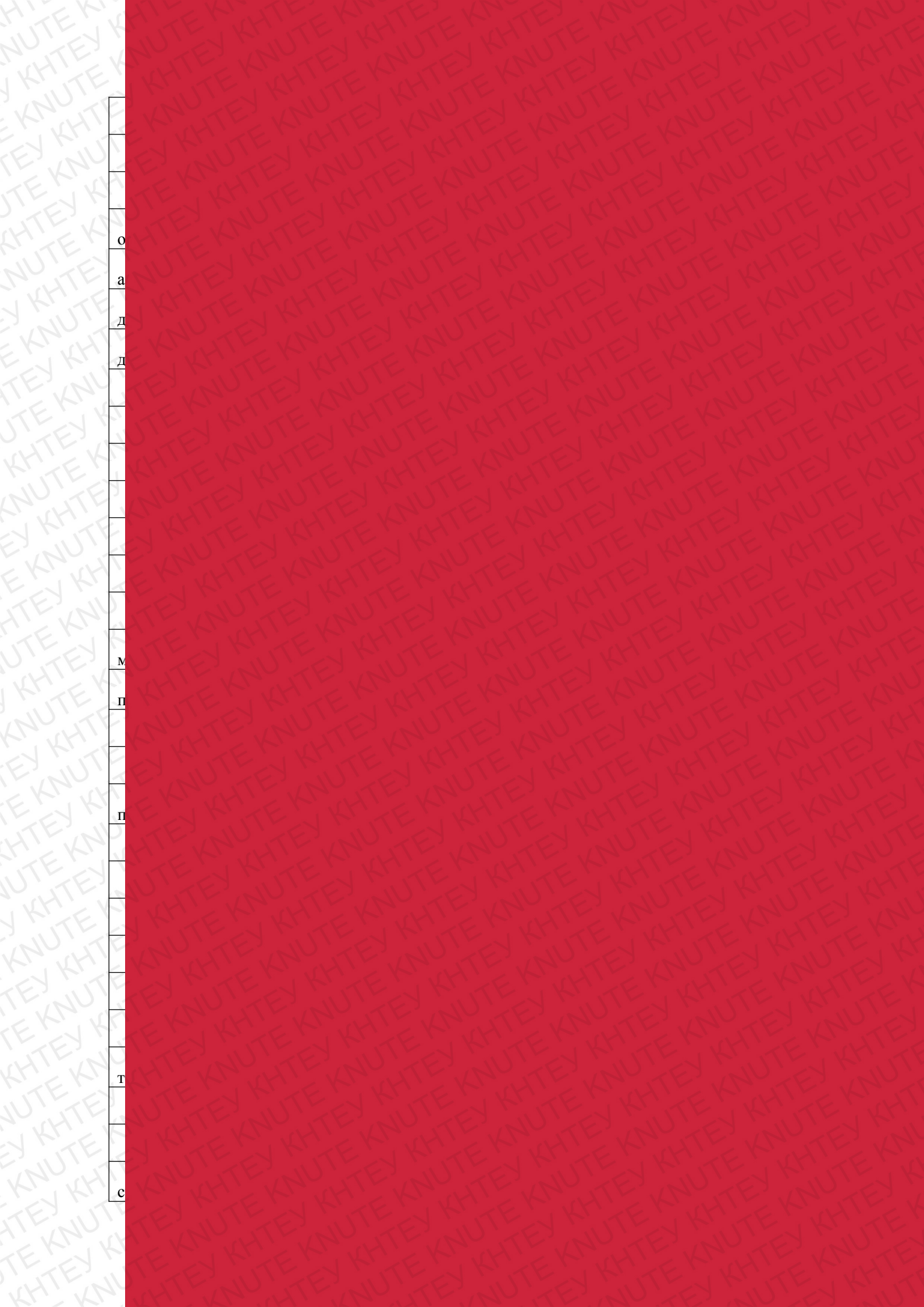
1

2

3

3
П
3
П
К
П

а
г
н
И
К
П
Н
Р
Д
Р
С
О
а

о
а
д
д
М
п
п
т
с

2

I

a

o

K

I

[illegible]

[illegible]

(
3
B
3
П
Н
3
П
П
3
3
П
П

Н
У
Г

Н

И
К
И

(

В

Р

(

В

Д

С

В

С

О

6

С

о
б
с
д
д
н
о
о
д
п

а
и
а

0
in
0
2

Π
π
(

Π
Κ
Π